

גמרא סדורה

מסכת מנחות

פרק י"א - "שְׁתֵּי מִדּוֹת"

לימוד פרק זה מוקדש
לע"נ גב' מוני בת אסתר חלימי
ג' כסליו תשעט

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י' כסליו תשע"ט

מסכת מנחות פרק י"א - "שְׁתֵּי הַלֶּחֶם"

1. צד, א

רפ"י

דפוס. פורמ"א בלע"ז ובגמ'
מפרש היאך עשוי:
וכשהוא רודה. מן התנור:
נותנן בדפוס. כדי שלא יתקלקלו
וישברו:

גמ'
החלה האחת. בלחם הפנים
כתיב:
ושמת אותם. שימה ראשונה
שאתה עושה מהם דהיינו בתנור
תהא בלשון אותם דמשמע שהיה
נותן שתיים בשני דפוסין יחד
בתנור:

מתניתין

שְׁתֵּי הַלֶּחֶם:
נִלוּשׁוֹת - אַחַת אַחַת,
וְנֹאפֹת - אַחַת אַחַת.

לֶחֶם הַפָּנִים:
נִלוּשׁוֹת - אַחַת אַחַת,
וְנֹאפֹת שְׁתֵּים שְׁתֵּים.
וּבְדֹפֹס הִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ,
כְּשֶׁהוּא רוֹדֵן - נוֹתְנֵן לְדֹפֹס,
כְּדִי שְׁלֹא יִתְקַלְקְלוּ.

גמרא

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"שני עשרונים יהיה החלה האחת"⁶⁷⁴ (ויקרא כד, ה) - מלמד שנילושות אחת אחת.

מנין שאף שתי הלחם בן?
תלמוד לומר: "יהיה".

ומנין שאפיתן שתיים שתיים?

תלמוד לומר: "ושמת אותם"⁶⁷⁵ (ויקרא כד, ו).

יכול אף שתי הלחם בן?

תלמוד לומר: "אותם".

האי "אותם" - הא אפיקתיה!

אם בן לימא קרא: 'ושמתם' - מאי "ושמת אותם"?

שמעת מיניה תרתיה.

⁶⁷⁴ ולקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת
⁶⁷⁵ ושמת אותם שתיים מערכות שיש המערכת על השלקו הטהור לפני יהוה

2. צד, א

רש"י

ועדיין היא בצק. נותנה בדפוס שהדפוס עשוי כמין תיבה פרוצה ולמר כמין ספינה רוקדת כדפליגי לקמן ומתקן הבצק בתוך הדפוס שיהא עשוי כעין הדפוס שהלחם היה לו דפנות ותוך:
וכמין דפוס היה לה בתנור. והיו מסיקין אותו עם התנור ואופה את הלחם:
וליהזרה. לאחר שרדה לדפוס קמא שתקנה בו:
נפחה. וצריכה דפוס גדול מן הראשון:

תנו רבנן:

"ושמת אותם"⁶⁷⁶ (ויקרא כד, ו) - בדפוס.

ש'לשה דפוסין הם,

נותנה לדפוס ועדיין היא בצק,

וכמין דפוס היה לה בתנור,

וכשהוא רוזה נותנה בדפוס, כדי שלא תתקלקל".

וליהזרה לדפוס קמא!

כין דאפי לה נפחה.

⁶⁷⁶ **ושמת אותם** שתיים מערכות שיש המערכת על השלקו הטהור לפני יהוה

3. צד, א - צה, א

כ"ט

כמין תיבה פרוצה. שניטל כסויה ושתי דופנותיה זו כנגד זו כך הלחם היו לו ב' דפנות ושוליים רחבים כזה:

כמין ספינה רוקדת. קוויי"ש ואין לה שוליים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע כזה ובי ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים ולהכי קרי לה רוקדת שמרקדת והולכת מהר:

היינו דיתבי בזיכין. של לבונה בתוך לחם העליון כדכתיב (ויקרא כד) על המערכת לבונה זכה דהואיל והשוליים רחבים היו יושבים הבזיכין עליהם יפה:

אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין. הא אין לו שוליים:

מקום הוה עביד להו. בעובי אחד הדפנות היה מתקן להן בית מושב:

בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה. היו הדפנות:

היינו דיתבי קנים. דקתני מתנייתין כ"ח קנים היו שם שהיה נותן ג' קנים של זהב על הלחם הראשון [האחד] ראשו של קנה על דופן זה וראשו (של) אחר על דופן זה ועל הקנים היה מושיב לחם אחר עד שהם שש חלות זו על זו ומבדילין הקנים בין חלה לחבירתה כדי שלא יתעפשו:

אלא למאן דאמר כספינה רוקדת היכי יתבי קנים. והלא ראשן חדים ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו:

מורשא עביד להו. אצל הראש מכאן ומכאן ומדביק מעט בצק לקבל את הקנים:

בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה. שהיו הדפנות זקופות בשוה היינו דסמיכי סניפין ללחם דקתני מתני' ארבעה סניפין היו שם מפוצלין בראשיהן שנים לסדר זה ושנים לסדר זה שהלחם מונח ארכו לרוחבו של שולחן וקופל למעלה מיכן ומיכן מה שאורך הלחם יתר על רוחב השולחן והן הן דופני הלחם ולמאן דאמר כמין תיבה פרוצה כפול שהדפנות זקופות בשוה:

היינו דסמכי שני סניפין. שקורין פירקיש העומדים בקרקע ארוכות וגבוהות עד לחם העליון סומכין הלחם שלא ישברו דופנותיו ולהכי מפוצלין בראשיהם פיצולין הרבה כזה שראשי הקנים שעל כל לחם ולחם מונחין על אותם פיצולין:

אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת. עשוין הדפנות בשיפוע היכי סמכי סניפין ללחם והלא אין הסניפין נוגעין אלא מעט בראשו של לחם ואין יכול לסמוך שאר דופנותיו שלא ישבר:

דעגיל להו מיעגל. אין הסניפין עומדין זקופין אלא עשויים כחצי מעגל שקורין צירקלי"א כזה ואותו עיגול תחת שיפועו של לחם וסומך את כל הלחם וראש הסניף סומך לראש הלחם מיעגל צירקלי"א כדקריין חוני המעגל על שם עוגה (תענית דף ט.).

היינו דבעינן סניפין. שאין שולי הלחם רחבים ואינו יושב:

אגב יוקרא דלחם. שזה מונח על זה מכבידו:

תלח. נשבר כמו תילחי תילחי (חולין דף נג.):

סניפין על גבי שלחן מונחים. ודעגיל להו כדאמרן:

אלא למ"ד כמין תיבה פרוצה. והוה הדפנות שוות וזקופות תו לא מצו סניפין למיתב על השלחן:

הלחם מעמיד את הסניפין. ששיפועו של לחם מונח על קיפולו של סניף כדאמר דעגיל מיעגל והסניף מעמיד הלחם שלא יפול:

כמין כוורת היה לה בתנור. וזה הדפוס שהוא נאפה בו מרובע והיינו כמין תיבה פרוצה שיש לה שוליים רחבים ומרובעים:

אימא ופיה דומה כו. השוליים עשויין כספינה:

כמין דוקרנין. כמין קנים הדוקרנין קנים שיש בהן ענפים הרבה דהוה מפוצלין:

איתמר:
לחם הפנים - כיצד עושין אותו
רבי הנינא אומר:
כמין תיבה פרוצה.
רבי יוחנן אומר:
כמין ספינה רוקדת.

בשלמא למאן דאמר: "כמין תיבה פרוצה" - היינו דהוה יתבי בזיכין, אלא למאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת" - היכי הוה יתבי בזיכין!?

מקום עביד להו.

בשלמא למאן דאמר: "כמין תיבה פרוצה" - היינו דהוה יתבי קנים, אלא למאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת" - קנים היכי הוה יתבי?

מורשא עביד להו.

בשלמא למאן דאמר: "כמין תיבה פרוצה" - היינו דסמכי ליה סניפין ללחם, אלא למאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת" - היכי סמכי ליה סניפין ללחם?

דעגיל להו מיעגל.

בשלמא למאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת" - היינו דבעינן סניפין, אלא למאן דאמר: "כמין תיבה פרוצה" - סניפין למה לי?

אגב יוקרא דלחם תלח.

בשלמא למאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת" - סניפין על גבי שלחן מונחין, אלא למאן דאמר: "כמין תיבה פרוצה" - סניפין היכא מנח להו? אארעא מנח להו!?

אין, דאמר רבי אבא בר ממל:
לדברי האומר: "כמין ספינה רוקדת" - סניפין על גבי שלחן מונחין,
לדברי האומר: "כמין תיבה פרוצה" - סניפין על גבי קרקע מונחין.

כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה: הלחם מעמיד את הסניפין, והסניפין מעמידין את הלחם?

כמאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת".

מיתבי:
"כמין כוורת היה לה בתנור, ודומה כמין טבלא מרובעת!"

אימא: "ופיה דומה כמין טבלא מרובעת."

תנאי כמאן דאמר: "כמין ספינה רוקדת",
דתנאי:
"ארבעה סניפין של זהב היו שם,
מפוצלין מראשיהו כמין דקרניו היו,
שסומכין בהן את הלחם,
שהוא דומה כמין ספינה רוקדת".

ב, ד

צה, א

4. צה, א

רש"י

נפסל במסעות. כשנוסעין ישראל במדבר ומפרקים המשכן ונושאים השלחן עם הלחם כדכתיב (במדבר ד) ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת מי נפסל לחם ביוצא או לא:
בחנייתו נפסל ביוצא. אם יוצא חוץ לקלעים כדכתיב והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדוש (ויקרא כד):
ולחם התמיד עליו יהיה. אלמא בקדושתיה קאי:
ממקומו. של שולחן:

איבעיא להו:
 לחם הפנים נפסל במסעות,
 או:
 אינו נפסל במסעות?

רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי:
 חד אמר: נפסל,
 וחד אמר: אינו נפסל.

מאן דאמר: "נפסל" - דכתיב: **"פאשר יחנו בן יסעו"**⁶⁷⁷ (במדבר ב, ז) -
 מה בחנייתו - נפסל ביוצא,
 אף בנסיעתו - נפסל ביוצא.

מאן דאמר: "אינו נפסל" - דכתיב: **"ולחם התמיד עליו יהיה"**⁶⁷⁸ (במדבר ד, ז).

ואידך נמי, הא כתיב: **"פאשר יחנו בן יסעו"** (במדבר ב, ז)!

לאידך גיסא, מה בחנייתו כי לא יצא ממקומו - לא מיפסיל,
 אף בנסיעתו כי לא יצא ממקומו - לא מיפסיל.

ואידך נמי, הא כתיב: **"ולחם התמיד עליו יהיה"** (במדבר ד, ז)!

אלא, כי אתא רב דימי אמר:
 במסודר - דכולי עלמא לא פליגי,
 אלא כי פליגי - במסולק:
 מאן דאמר: "נפסל", דכתיב: **"פאשר יחנו בן יסעו"** - מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו מיפסיל ביוצא,
 למאן דאמר: "אינו נפסל" דכתיב: **"ונסע אהל מועד"** (במדבר ב, ז) - אף על פי שנסע אהל מועד הוא.

ואידך נמי, הכתיב: **"פאשר יחנו בן יסעו"**!

לאידך גיסא: מה בחנייתו כי לא מפיק ליה - לא מיפסיל,
 אף בנסיעתו כי לא מפיק ליה - לא מיפסיל.

ואידך נמי, הא כתיב: **"ונסע אהל מועד"**!

ההוא לדגלים הוא דאתא.

ואידך?

מ"מחנה הלויים בתוך המחנות" (במדבר ב, ז) נפקא.

מיתבי:

"בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ב'יוצא'.
וזבין ומצונעין - משתלחין חוץ למחיצתן."
 מאי לאו אפילו לחם הפנים.

לא! בר מלחם הפנים.

מה נפשך: אי אהל מועד דוקא הוא - אפילו קדשים נמי!
 אי אהל מועד לאו דוקא הוא - אפילו לחם הפנים נמי!

אלא כי אתא רבין אמר:

⁶⁷⁷ ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות פאשר יחנו בן יסעו איש על ידו לדגליהם
⁶⁷⁸ ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערת ואת הפפת ואת המנקה ואת קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהיה

כ"י

במסודר. על השלחן:
[במסולק]. שעדיין לא הגיע זמן
לסלק את זה עד שנסעו ומ"מ
בתוך מחנה הלויים הוא שנושאים
אותן עמהן עם המשכן ודגלי
מחנה ישראל סביב להם:

מִרְאָה: בְּמִסְוֶדֶר,
וּמִרְאָה: בְּמִסְוֶלֶק,
וְלֹא פְּלִיגִי.

5. צה, א-ב

רס"י

כי לא מפיך ליה. מעזרה והשתא נמי לא אפקיה ממחנה לוי: **לדגלים.** להורות איזה דגל יסע ראשון ואיזה אמצעי ואיזה אחרון: **סילוק מסעות.** שהפרכות נגללות:

קדשים נפסלים ביוצא. שאין להם קלעים ואעפ"כ המחנה קדוש וזבין ומצורעין משתלחין חוץ ממחיצתן מצורע חוץ למחנה ישראל והיו מהלכים בסוף מחנה כדאמר בברכות (דף נד.) את והב בסופה וזבין חוץ למחנה לוי:

אי אהל מועד דווקא הוא. אע"ג דהוגללו הפרכות כדקתני לעיל: ה"ג אפילו קדשים נמי לא ליפסלו ביוצא ואי אהל מועד לאו דוקא הוא אפילו לחם הפנים נמי ליפסול:

אלא כי אתא רבין אמר. אהל מועד לאו דווקא דלדגלים הוא דאתא ומר דמכשיר במסודר דכתיב לחם תמיד עליו יהיה ומר דפסיל במסולק:

ש"מ. מדקתני קדשים נפסלים משום פסול יוצא:

יש סילוק מסעות בלילה. שאם היה נעלה הענן בלילה היו נוסעים מיד ולא היו ממתניין עד הבקר:

אימת מידלו. קלעים: **בלילה לא מצו עקרי.** דכתיב יומם ברישא והדר לילה קמ"ל: **ורמינהי.** דקתני וזבין ומצורעין משתלחין:

בפסח הבא בטומאה. כגון שרוב ציבור טמאים כדאמר (פסחים דף סו:) איש נדחה לפסח שני ולא ציבור וטומאת מת הותרה להם כדכתיב (במדבר ט) טמא נפש אבל לא זיבה וצרעת ורבי אליעזר דמיקל התם מיקל הכא דהשתא נמי אין טמאי מתים משתלחים חוץ למחנה שלהם דטמא מת אינו אסור אלא בעזרה בלבד ועכשיו כשהוגלל פרוכת אין מחיצה לטמאי מתים להשתלח דטמא מת מותר ליכנס במחנה לוי דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו וכדאמר בפסחים (דף סז.) ובלבד שלא יכנס למחנה שכינה דהיינו עזרה והא רבנן דאמרו אע"פ שטמאי מתים אין משתלחין זבים ומצורעים משתלחין:

["בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא' וזבין ומצורעין - משתלחין חוץ למחיצתו"].

אמר אב"י:

שָׁמַע מִיָּמֶה: יֵשׁ סִילּוּק מִסְּעוֹת בְּלַיְלָה.

דאי סלקא דעתך: אין סילוק מסעות בלילה -

אימת מדלי? לצפרא - מאי איירא משום 'יוצא' תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה!

פשיטא "ללקת יומם ולילה"⁶⁷⁹ (שמות יג, כא) קתיב.

מהו דתימא: הני מילי היכא דעקור ביממא,

אבל היכא דלא עקור ביממא, בלילא לא מצו עקרי, קא משמע לן.

ורמינהי:

הוגללו הפרכות - הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם!"

אמר רב אשי:

לא קשיא:

הא - רבי אליעזר,

הא - רבנן.

דתניא:

"רבי אליעזר אומר:

צה, ב,

יכול: דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה. יכול: יהו חייבין?

תלמוד לומר: "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש"⁶⁸⁰ (במדבר ה, ב) - בשעה שטמאי מתים משתלחין - זבין ומצורעין משתלחין, אין טמאי מתים משתלחין - אין זבין ומצורעין משתלחין".

⁶⁷⁹ ויהוה הלך לפניהם יומם בעמוד ענן ובלילה בדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללקת יומם ולילה
⁶⁸⁰ צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

6. צה, ב

רש"י

מתני' לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. מפרש בגמ': ואינן דוחות את השבת. אפייתן: וכשרות בבית פאגי. בכל ירושלים דקא סבר אפייתן נמי בחוץ:

גמ' אלמא מדת יבש. כגון עשרון שנמדדו בו: נתקדשו. ואי נפקי מיפסלא ביוצא: הקשה. בתירוץ זה: אדם קשה. חכם ומחודד לחתך הלכה כברזל: איפסלו בלינה. דכל המנחות משנתקדשו בכלי נפסלים והאי כיון דאיקדיש מאתמול בתנור איפסיל בלינה קודם שיסדרנו על השולחן: במקום זריזים. ולא בעזרה ממש אלא בחוץ יאפוהו כהנים זריזים שלא יחמיץ:

מתניתין

אחת שְׁתֵי הַלֶּחֶם,

ואחת לֶחֶם הַפָּנִים - לישתן,

ועריכתן - בחוץ.

ואפייתן - בפנים.

ואינן דוחות את השבת.

רבי יהודה אומר:

כל מעשיהם - בפנים.

רבי שמעון אומר:

לעולם הוּי רגיל לומר: שְׁתֵי הַלֶּחֶם,

ולֶחֶם הַפָּנִים - בְּשָׂרוֹת בְּעֶזְרָה, וּכְשָׂרוֹת בְּבֵית פֶּאֲגִי.

גמרא

הא גופא קשיא:

אמרת: "לישתן ועריכתן בחוץ" - אלמא: מדת יבש לא נתקדשה.

"ואפייתן בפנים" - אלמא: מדת יבש נתקדשה!

אמר רבא⁶⁸¹:

הקשה אדם קשה, שהוא קשה כפרזל, ומנו? רב ששת.

מאי קשיא?!

דלמא: עשרון - לא מקדש,

תנור - מקדש.

אלא, אי קשיא הא קשיא:

"ואפייתן בפנים" - אלמא: תנור - מקדש, ואין דוחות את השבת - איפסלה בלינה!

אלא⁶⁸² אמר רבא:

הקשה אדם קשה, שהוא קשה כפרזל, ומנו? רב ששת.

אמר רב אשי:

מאי קשיא?!

דלמא: מאי מ"בפנים"? במקום זריזין.

והא דרב אשי ברותא היא!

מה נפשך: אי אפייה בעינן זריזין - לישתן ועריכה נמי בעינן זריזין!

ואי לישתן ועריכה לא בעינן זריזין - אפייה נמי לא בעינן זריזין!

אלא דרב אשי ברותא היא.

⁶⁸¹ תוקן על פי שיטה מקובצת. גירסת וילנא: רבה

⁶⁸² על פי רבינו גרשום. גירסת וילנא: (אלא)

7. צה, ב - צו, א

רש"י

ושניהם. רבי יהודה ורבי שמעון:
בחול. בערב שבת אשכחינהו דוד לכהנים דאקפו ליה:
דרך חול קא אפיתו. כלומר בחול קאפיתו ליה בתמיה:
אף כי היום יקדש בכלי. התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה אלמא תנור מקדש ודוחה שבת:
מידי תנור מקדש. דיראים אתם שלא יפסל בלינה ואף כי היום יקדש בכלי בתמיה קאמר להו וכי היום יקדש בתנור:
דנפקא ליה ממעילה. דכיון שסילקו (בו) מותר לכהנים וכל שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה ולא מיבעיא הך שכבר נסתלק אפילו זה אם היום יקדש בכלי שסידרתם על השלחן הבו ליה:
מסוכן הוא. שאחזו בולמוס ותנן מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו עד שיאורו עיניו אפילו ביום הכפורים ביומא בפרק בתרא (דף פג.).
בגמ' פליגי. מר גמיר ליה מרביה דתנור מקדש ומר גמיר דלא מקדש:
דיקא נמי. דבגמרא פליגי ולא בקראי מדנקט האי לישנא לעולם הוי רגיל לומר כו':

"רבי יהודה אומר כל מעשיהו בפנים.

רבי שמעון אומר:

לעולם הוי רגיל לומר: שתי הלחם, ולחם הפנים - בשרות בעזרה, ובשרות בבית פאגי".

אמר רבי אבהו בר כהנא:

ושניהו מקרא אחד דרשו: **"והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי"**⁶⁸³ (שמואל א' כא, ו).

רבי יהודה סבר: בחול אשכחינהו דקא אפו ליה,

אמר להו: **"דרך חול"** קא אפיתו ליה,

אף כי **"היום יקדש בכלי"** - איפסיל ליה בלינה!

רבי שמעון סבר: בשבת אשכחינהו דקא אפו ליה,

אמר להו: לא **"דרך חול"** בעיתו למיעבדיה?

מידי תנור מקדש?!

שלחן הוא דמקדש.

ומי מצית אמרת דבשעת אפייה אשכחינהו?!

והקתיב: **"ויתן לו המהן קודש, כי לא היה שם לחם,**

כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה"⁶⁸⁴ (שמואל א' כא, ו)!

אלא מאי **"דרך חול"** דקא אמר להו?

הכי קא אמרו ליה: ליכא לחם, **"כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה"**,

אמר להו: לא מיבעיא האי, דכיון דנפק ליה ממעילה, **"דרך חול"** הוא,

אלא אפילו האיך נמי דהיום יקדש בכלי, הבו ליה דליכול,

מסוכן הוא. **צו, א**

ורבי יהודה ורבי שמעון בגמרא פליגי.

דיקא נמי,

דקתני: **"רבי שמעון אומר:**

לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים - בשרות בעזרה,

ובשרות אבית פאגי",

שמע מינה.

⁶⁸³ ועו דוד את המהן ויאמר לו כי אם אשה עצרה לנו מתמול שלשם בצאתי ויהיו כלי הנערים קדש והוא דרך חל ואף כי היום יקדש בכלי

⁶⁸⁴ ויתן לו המהן קדש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני יהוה לשום לחם הם ביום הלקחו

8. צו, א

רַק"י

מִתְנִיתִין

חֲבִיתִי בְּהוֹן גְּדוֹל: לִישְׁתּוֹ,

וְעָרִיכְתּוּ,

וְאִפְיִתּוֹ - בְּפָנִים.

וְדוּחוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת.

טְחִינְתּוֹ,

וְהִרְקֵדְתּוֹ - אֵינוֹ דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת.

כָּל לְאָמֵר רַבִּי עֲקִיבָא:

כָּל מְלֹאכָה שֶׁאֵפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת - אֵינָהּ דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת,
וְשֵׂאֵי אֵפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת - דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת.

כָּל הַמִּנְחוֹת: יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלֵי בְּפָנִים,

וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלֵי בְּחוּץ.

שְׁתֵי הַלֶּחֶם:

אֶרְבֹּן - שֶׁבַע טַפָּחִים,

וְרַחֲבֹן אַרְבַּע טַפָּחִים,

וְקִרְנוֹתֵיהֶן - אַרְבַּע אֲצָבָעוֹת.

לֶחֶם הַפָּנִים:

אֶרְבֹּן - עֶשְׂרֵה טַפָּחִים,

וְרַחֲבֹן חֲמֵשֶׁה טַפָּחִים,

וְקִרְנוֹתֵיהֶן - שֶׁבַע אֲצָבָעוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

שֶׁלֹּא תִטְעֶה - ז"ד,

י"ה.

בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר:

"וְיִתְתֶּה עַל הַשְּׁלַחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תְּמִיד" (שְׁמוֹת כה, ל),
"לֶחֶם פָּנִים" - שֵׁיבוּ לוֹ פָּנִים.

הַשּׁוֹלְחָן:

אֶרְבֹּן - עֶשְׂרֵה,

וְרַחֲבֹן - חֲמֵשֶׁה.

לֶחֶם הַפָּנִים:

אֶרְבֹּן - עֶשְׂרֵה,

וְרַחֲבֹן - חֲמֵשֶׁה.

נֹתֵן אֶרְבֹּן בְּנֶגֶד רַחֲבֹן שֶׁל שׁוֹלְחָן,

וְקוֹפֵל⁶⁸⁵ טַפָּחִיִּים וּמְחַצָּה מִבָּאֵן, וְטַפָּחִיִּים וּמְחַצָּה מִבָּאֵן,

נִמְצָא אֶרְבֹּן מִמְּלֵא רַחֲבֹן שֶׁל שׁוֹלְחָן,

דְּבַרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

הַשְּׁלַחַן:

אֶרְבֹּן - שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה,

וְרַחֲבֹן - שֵׁשֶׁה.

לֶחֶם הַפָּנִים:

אֶרְבֹּן - עֶשְׂרֵה,

וְרַחֲבֹן - חֲמֵשֶׁה.

נֹתֵן אֶרְבֹּן בְּנֶגֶד רַחֲבֹן שֶׁל שׁוֹלְחָן,

כּוֹפֵל טַפָּחִיִּים מִבָּאֵן וְטַפָּחִיִּים מִבָּאֵן,

וְטַפָּחִיִּים רִיחֹן בְּאֲמָצֵעַ.

מתני' חביתי כהן גדול לישתן ועריכתן בפנים. ולדברי הכל אותו חצי עשרון שהיה חולק בו עשרונו של כהן גדול נמשח והאי דלא משחו עשרון שלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו דפעמים שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא לכהנים לחצות בו עשרונים: ושאי"א. אפייתן אי אפשר לעשות מאתמול ולא לישא ועריכה דכיון דקדשה בכלי מיפסל בלינה: מעשה כלי. לישא ועריכה הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ: וקרנותיה. שהיה מדביק בצק לכל זוית כעין קרנים ואורך הקרן ד' אצבעות: שלא תטעה. בין שתי הלחם ללחם הפנים בין בשיעור רוחב בין בשיעור אורך וקרנות: ז"ד ז"ד יה"ז. ז"ד שתי הלחם אורכה ז' ורחבה ד' וקרנותיה ד' יה"ז לחם הפנים ארכו ז' ורחבו ה' וקרנותיו ז': שיהא לו פנים. דפנות. [ל"א] שיהא לו פנים זויות והן הן הקרנות: ארכו ז' ורחבו ה'. כדכתיב אמתים ארכו ואמה רחבו ור' יהודה לטעמיה דאמר אמת כלים באמת בת ה' ונותן אורכו של לחם כנגד רוחבו של שלחן: וכופל. הלחם: טפחיים ומחצה. למעלה מיכן ומיכן ובהן הן הקרנות ונמצאו זקופות בשוה לשפת השלחן ולמ"ד כמין ספינה רוקדת הו' הנך דפנות הולכות וזוקפות בשיפוע: ונמצא ארכו ממלא רחבו של שלחן. ורחבן מחזיק חצי אורך השלחן וכשהיה סודר האחר אצלו נמצא שלחן כולו מלא: אורכו ז"ב. ר' מאיר לטעמיה דאמר כל האמות היו בבינונית והלחם עשרה דבהא לא פליג: וטפחיים ריחן באמצע. בין שתי הסדרים דרוחב הלחם אינו אלא ה' ושני הסדרים מחזיקים ז' טפחים כאורך השלחן פשו להו טפחיים והם ריחון בין סדר לסדר שתהא רוח מנשבת בהם שלא יתעפשו:

⁶⁸⁵ גירסת כתבי יד, גירסת וילנא ועוד: וְכּוֹפֵל

רש"י

אבא שאול אומר שם. באותו ריוח שבין סדר לסדר בו נותנין בזיכים:
 על המערכת. על ממש:
 ועליו מטה. הווי אותו על בסמוך:
 המפוצלים. לתת ראשי הקנים באותן פיצולין והרבה פיצולין יש בהן למנין הקנים:
 כ"ח קנים. בגמרא מפרש כמה קנים ללחם:
 לא סידור הקנים. במערכת החדשה ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שבת:
 שומטן. מבין כל לחם ולחם ומניחן לאורכו של שלחן ולמחר מסדר הלחם ולמוצאי שבת נותן הקנים בין כל לחם ולחם כמשפטן:
 כל הכלים. כגון שולחנות אורכן לאורכו של בית ממזרח למערב:

גמ'

זו מנין. שהמנחות טעונות כלי:
 מה חטאת ואשם טעונין כלי. דכתיב אשר יבשלו ואין בישול בלא כלי ובפנים משתעי קרא דכתיב (יחזקאל מו) לבלתי הוציא אל החיצונות:

בדי שתהא הרוח מנשבת בהם.

אבא שאול אומר:

שם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים.

אמרו לו: והרי כבר נאמר: "ונתת על המערכת לבונה זכה"⁶⁸⁶ (ויקרא כד, ז).

אמר להם: הרי כבר נאמר: "ועליו מטה מנשה"⁶⁸⁷ (במדבר ב, כ),

וארבעה סניפין של זהב היו שם מפוצליו מראשיהו,

שהיו סומכין בהם שנים לסדר זה ושנים לסדר זה.

ועשרים ושמונה קנים פחצי קנה חלול,

ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה.

לא סידור קנים,

ולא נטילתם - דוחה את השבת,

אלא נכנס מערב שבת ושומטו ונותנו לארבו של שלחן.

כל הכלים שהיו במקדש - ארבו לארבו של בית."

גמרא

"כל המנחות יש בהן מעשה כלי מבפנים".

שאלו את רבי זו מנין?

אמר להם:

הרי הוא אומר: "ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הפהנים את האשם ואת החטאת,

אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החיצונה"⁶⁸⁸ (יחזקאל מו, כ) -

מנחה דומיא דאשם וְחטאת,

מה אשם וְחטאת טעונין כלי - אף מנחה נמי טעונה כלי.

⁶⁸⁶ ונתת על המערכת לבונה זכה והיתה ללחם לאומרה אשה ליהוה

⁶⁸⁷ ועליו מטה מנשה ונשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור

⁶⁸⁸ ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הפהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החיצונה לקדש את העם

9. צו, א-ב

רש"י

ט"ו טפחים. בי טפחים ומחצה לכל לחם והם שש חלות זו על גב זו נמצא שלחן מקדש כו' ונפקא מינה דאי יהיב באויר השלחן מידי בתוך ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה:
והאיכא קנים. שבין כל לחם ולחם ואיכא טפי:
משקע להו. פנימות עושה בלחם בעוד שהיה בצק והקנים היו משוקעים בהם ואינו מגביה הלחם:
וקא פריך מאי טעמא. כלומר מכדי קנים מאי טעמא היו בין כל לחם:
משום איעפוש. שיהא אויר בינתים שלא יתעפשו:
סוף סוף. כיון דמשקע להו ליכא אורא ומיעפש הלחם:
פורתא. שלא יהא משוקע כל כך:
והאיכא בזיכין. קשיא לי אמאי פריך הכי דהא שלחן לא מקדש להו לבזיכין:
והאיכא קרנות. שבוטין ועשוין בראשי הדופן:
והאיכא מסגרתו. דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ו טפחים:
למטה היתה. ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם:
פרקודי מפרקדא. כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה:
כדתניא. דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידיו ואין לו בית קיבול:

"השלחן ארבו עשרה".

אמר רבי יוחנן:

לדברי האומר: "טפחיים ומחצה כופל" - נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה.
 לדברי האומר: "טפחיים כופל" - נמצא שלחן מקדש שנים עשר טפחים למעלה.

והאיכא קנים!

קנים שקועי משקע להו.

מאי טעמא? משום איעפוש לך, סוף סוף קא מיעפש לך!

דמגבה ליה פורתא.

והאיכא ההוא פורתא!

כיון דלא הוי טפח - לא חשיב ליה.

והאיכא בזיכין!

בגווייה דלחם הווי יתבי, ולבהדי לחם הווי קיימי.

והאיכא קרנות!

קרנות לגווייה דלחם כייף להו, ולחם עלייהו נח ליה.

והאיכא מסגרתו!

צ"ב

כמאן דאמר: "מסגרתו למטה היתה".

ולמאן דאמר: "מסגרתו למעלה היתה"?

פרקודי הנה מפרקדא, ולחם בגווייה דשלחן הוה יתיב.

כדתניא:

"רבי יוסי אומר:

לא היה שם סניפין,

אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם.

אמרו לו: מסגרתו למטה היתה".

10. צו, ב

רש"י

טבלא המתהפכת. שיכולים להשתמש בצד זו כמו בצד זו שחלקה היא משני צדדיה: **טמאה.** כשלחן של מקדש שהיה מקבל טומאה כדמפרש לקמן ואין טבלא כשאר פשוטי [כלי] עץ דרחבה היא בית קיבולה כל פשוטי כלי עץ הראויין למדרס מקבלין טומאה כדמפרש בהדיא בבכורות ב' על אלו מומין (דף לח.) דפרכינן התם וכלי שטף דלית ליה תוך מדאורייתא מי הוי בר קבולי טומאה והא דומיא דשק בעינן ומשינן בהך דחזו למדרסות:

לדברי האומר למעלה היתה. האי דמקבל טומאה משום דאית ליה בית קיבול ואינה מהתהפכת טבלא המתהפכת תיבעי לך: **טהור מכלל שהוא טמא.** והא עשוי לנחת שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק: **ביום הלקחו.** הוי חוס: **ותיפוק לי.** דאפילו אין מגביהין אותו מקבל טומאה: **משום ציפוי.** דהוי מתכת ולא איתקש לשק אפילו עשוי לנחת מקבל טומאה: **מי לא תנן.** דאזלינן בתר ציפוי:

הדולבקי. פלדשטוי"ר של עור ואוכלין עליו: **בשייש.** דהוה ליה ציפוי של אבנים וכלי אבנים לא מקבלי טומאה:

שייר אין. דכיון דאישתתיר ביה כולי האי דחזי למלאכתן ראשונה מקבל טומאה: **לא שייר לא.** אלמא אזלינן בתר ציפוי:

וכי תימא. הא דאזלינן בתר ציפוי בציפוי עומד קבוע במסמרות ושלחן של קדש לאו עומד הוא:

והא בעא מיניה כו'. הא דשלחן ודולבקי דאזלינן בתר ציפוי בציפוי עומד או אפילו שאינו עומד:

לבזבזין. שפה סביב לשולחן והיא מסגרת:

וכי תימא. עצי שיטין דשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ציפוי אי לא דמגביהין אותן:

לא שנו. דגבי חיפן בשייש דאזלינן בתר ציפוי אלא בכלי עץ אכסלגוס דלא חשיב כמסמס:

מקצעותיו לו. שהיה מרובע: **שולחנו של אדם מכפר.** עליו דנותן פרוסה לאורחים:

אמר רבי יוחנן:

לדברי האומר: "מסגרתו למטה היתה" - טבלא המתהפכת - טמאה. לדברי האומר: "מסגרתו למעלה היתה" - טבלא המתהפכת - תיבעי לך.

מכלל דשלחן בר קבולי טומאה הוא.

כלי עץ העשוי לנחת הוא,

וכל כלי עץ העשוי לנחת - אין מקבל טומאה!

מאי טעמא?

דומיא דשק בעינן,

מה שק מטלטל מלא וריקן - אף כל מטלטל מלא וריקן.

שלחן נמי, מטלטל מלא וריקן כדריש לקיש.

דאמר ריש לקיש:

מאי דכתיב: **"על השלחן הטהור"**⁶⁸⁹ (ויקרא כד, ו) ?

"טהור" - מכלל דאיכא טמא!

אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים, ומראין בו לחם,

ואומרים להם: ראו חיבתכם לפני המקום.

כדברי רבי יהושע בן לוי,

דאמר רבי יהושע בן לוי:

נס גדול נעשה בלחם הפנים,

סילוקו כסידורו,

שנאמר: **"לשום לחם הם ביום הלקחו"**⁶⁹⁰ (שמואל א' כא, ז).

ותיפוק לי משום ציפוי,

מי לא תנן:

"השלחן והדולבקי: שנפחתו, או שחיפן בשייש,

ושׂייר בהן מקום הנחת כוסות - טמאין,

רבי יהודה אומר: מקום הנחת חתיכות שׂייר - אין,

לא שׂייר - לא" (כלים כב, א)!

וכי תימא: כאן - בציפוי עומד,

כאן - בציפוי שאינו עומד - והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן:

בציפוי עומד או בציפוי שאינו עומד?

בשחיפה את לבזבזין או בשלא חיפה את לבזבזין?

ואמר ליה: לא שנא: ציפוי עומד,

ולא שנא: ציפוי שאינו עומד,

לא שנא: חיפה את לבזבזין,

ולא שנא: לא חיפה לבזבזין!

וכי תימא: עצי שיטים חשיבי ולא בטלי - הניחא לריש לקיש,

דאמר: לא שנו אלא בכלי אכסלגוס הבאים ממדינת הים, אבל כלי מסמס חשיבי ולא בטלי - שפיר,

אלא לרבי יוחנן, דאמר: כלי מסמס נמי בטלי - מאי איכא למימר?

שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ,

שנאמר: **"המזבח עץ: שלש אמות - גבוה, ארכו - שתים אמות, ומקצעות לו,**

וארכו וקירותיו - עץ,

וידבר אלי: זה השולחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מא, כב).

פתח **"במזבח"** וסיים ב"שולחן"!

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו:

בזמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר על אדם,

ועכשיו שאין בית המקדש קיים - שולחנו של אדם מכפר עליו.

⁶⁸⁹ ושמט אותם שתים מערכות שש המערכת על השלחן הטהור לפני יהוה

⁶⁹⁰ וימן לו המה קדש כי לא היה שם לחם מי אם לחם הפנים המוסרים מלפני יהוה לשום לחם הם ביום הלקחו

11. צז, א

רַח"י

מנא הני מילי. דעבדינן סניפין :
דפוסין. שנערך ונילוש ונאפה
 בהן כדאמר בריש פירקין :
קשותיו אלו סניפין. מריבוייא
 דקרא לישנא אחרינא שמקשה
 הלחם ומחזקו שלא ישבר ולא
 מפי השמועה :
מנקיות אלו הקנים. שמנקין
 הלחם מעיפוש :
שמסככין בהן את הלחם. שעל
 הלחם מסככין הקנים בין חלה
 לחברתה :
לא סידור הקנים כו'. ואי ס"ד
 סידור קנים דאורייתא כדמפקת
 לעיל :
אמאי לא דחי שבת. דאף על גב
 דאין שבות במקדש האי טלטול
 לאו משום שבות הוא אלא
 דמיחזי כבונה וסותר :
אפשר. דלא דחי עלייהו שבת :
דטעמא מאי. משוי להו לקנים
 משום עיפוש :
בכי האי שיעורא. ששומטן
 מערב שבת ערבית ולמחר בחצי
 היום מסלקו ומסדר אחרים
 בלא קנים ולמוצאי שבת מסדר
 הקנים בכי האי שיעורא דהוי
 חצי יום לזו וחצי יום לזו לא
 מיעפשה :
כדתניא. דלמוצאי שבת מסדר
 קנים ומגביה ראשה של חלה
 השניה ונותן שלשה קנים על
 התחתונה אחת מכאן ואחת
 מכאן ואחת באמצע וכן על
 השנית בין לחם ללחם :
ארבעה חלות. אמצעיות לכל
 סדר צריכות שלשה קנים תחת
 כל אחת ואחת הרי י"ב קנים
 והעליונה אין צריך אלא שני
 קנים לפי שאין משוי עליה
 שיכבידנה על שלמטה הימנה :
על טהרו של שלחן. ולא מיעפש :

**"אַרְבַּע סְנִיפִין שֶׁל זֶהָב הָיוּ שֵׁם מְפּוֹצְלִין מֵרֵאשִׁיָּהוּ,
 שְׁהָיוּ סוֹמְכִין בָּהֶם שְׁנַיִם לְסֹדֵר זֶה וְשְׁנַיִם לְסֹדֵר זֶה.
 וְעֹשְׂרִים וְשִׁמּוֹנָה קְנִיִּים בְּחֻצֵי קֶנֶה חֲלוּל,
 אֲדָבָעָה עֶשֶׂר לְסֹדֵר זֶה וְאֲדָבָעָה עֶשֶׂר לְסֹדֵר זֶה."**

מנא הני מילי?

אמר רב קטינא:

אמר קרא: **"וְעֹשֵׂית קַעְרוֹתַי וְכַפּוֹתַי וְקִשּׁוֹתַי וּמִנְקִיּוֹתַי"**⁶⁹¹ (שמות כה, כט).

"קַעְרוֹתַי" - אלו דפוסין.

"כַּפּוֹתַי" - אלו בויכין.

"קִשּׁוֹתַי" - אלו סניפין.

"וּמִנְקִיּוֹתַי" - אלו קנים.

"אֶשֶׁר יִסֵּף בָּהֶן" - שְׁמִסְכְּכִין בָּהֶן אֶת הַלֶּחֶם.

מותיב רבא:

"לא סידור הקנים, ולא נטילתן דוחות את השבת",

ואי סלקא דעתך: דאורייתא - אמאי אין דוחות את השבת?

הדר אמר רבא:

לאו מילתא הוא דאמר!

דתנן:

"כֹּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא:

כֹּל מְלֹאכָה שְׂאֵפֶשֶׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת - אֵינוֹ דוֹחָה אֶת הַשֶּׁבֶת,"

והני נמי אפשר דלא דחי שבת עליהו,

טעמא מאי? דלא ליעפש לחם,

בכי האי שיעורא - לא מיעפש.

כדתניא:

"בַּיֵצֵד?"

נכנס מערב שבת, ושמתן, ומניחן לארבו של שולחן,

ומוצאי שבת נכנס מגביה ראשיה של חלה - ומכניס קנה תחתיה,

וחוזר ומגביה ראשיה של חלה - ומכניס קנה תחתיה.

ארבעה חלות - צריכות שלשה שלשה קנים,

העליונה - אינה צריכה אלא שנים, לפי שאין עליה משאוי.

התחתונה - אינה צריכה כל עיקר, לפי שמונחת על טהרו של שולחן."

⁶⁹¹ וְעֹשֵׂית קַעְרוֹתַי וְכַפּוֹתַי וְקִשּׁוֹתַי וּמִנְקִיּוֹתַי אֶשֶׁר יִסֵּף בָּהֶן זֶהָב טְהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם

12. צז, א - צח, א

ר"י

בבינוניות. של ששה טפחים ולקמן מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דאיכא דבצירא ואיכא דטפיא:

חוץ מזבח הזהב. שהיה אמה על אמה והקרן של מזבח העולה שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אבנים של אמה גובה ואמה על אמה עובי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן מפרש אי דגובה אי דאורך ורוחב:

היסוד והסובב. של מזבח העולה וכולהו מפרש לקמן:

אמת בנין. כגון חומת הבית ומזבח העולה: **אמת כלים.** ארון ושולחן ומזבח הזהב: (אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח דהוה בת חמש שחסירה טפח מאמה: מדות המזבח. מזבח העולה: באמות אמה אמה וטופח. באמות בינוניות יהא אמה אמה וטפח דאמותיו והן בשל חמש דהויא לה של ששה אמה וטפח באלו: **וחיק האמה.** כלומר באלו אמות אני אומר שיהו בנות חמש:

וחיק האמה. דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ולקמן מפרש בהי אמות קאמר אי דגובהה אי דכניסה:

גבולה על שפתה סביב אלו הקרנות. זרת חצי אמה האחד דמאמצעית האבן מודד והוא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה זרת חצי אמה:

זה גב המזבח. כלומר ובאמה זו יהא נמי מזבח הזהב:

ר' מאיר סבר זה. מזבח הזהב דהויא כלי יהא באמה בת חמשה והא שאר כלים באמה בת ששה:

קס"ד מיסוד ועד סובב. אותה אמה של גובה היסוד ואותן האמה שבין יסוד וסובב באמה בת חמש מחיק האמה מן היסוד והיסוד בכלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב באמה באמה בת חמש:

גובה מזבח העולה כמה הוי עשר אמות. כדאמרין בזבחים בפי קדשי קדשים (דף נט:) על המשכן ועל המזבח מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו משפת סובב עד מקום הקרנות:

שית. דמן הרצפה ועד הסובב בני חמשה חמשה כדקאמר:

מקרנות ועד סובב. מגובה קרנות ועד סובב הוי ד' אמות של ששה ששה שהם כ"ד טפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב חמש הרי שש ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה כדקתני לקמן:

כמה בציר. דלא הוי סובב אפלא דמזבח תלתא טפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב:

חוגרו. למזבח סביב:

דמים עליונים לתחתונים. חטאת בהמה למעלה מן החוט וחסאת העוף למטה ועולת העוף למעלה וטעמא מפרש בתורת כהנים ובמס' זבחים:

מיצוי. אוחז בית השחיטה ושוחט הוורדין והדם מקלח למרחוק:

למטה מרגליו. מן הסובב:

הא קא יחיב כו'. כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב אלא שלשה טפחים כי עביד אמה למטה מרגליו אפילו באמה בת חמש קא יחיב עליונים שני טפחים למטה מן החוט: אלא כולה עשר אמות דגובה באמה בת ששה וכי קתני באמה בת חמש באמות דכניסה יסוד וסובב ועובי הקרנות קרי כניסה שכוונס באורך ורוחב:

תנן התם:

"רבי מאיר אומר:

כל אמות שהיו במקדש - בינוניות,

חוץ מ: מזבח הזהב,

והקרן,

והסובב,

והיסוד.

רבי יהודה אומר:

אמת בנין - ששה טפחים,

ושל כלים - חמשה" (כלים יז, י).

אמר רבי יוחנן:

ושניהם מקרא אחד דרשו:

"ואלה מדות המזבח,

באמות אמה אמה וטופח,

וחיק האמה, ואמה רוחב, וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד,

זה גב המזבח" (יחזקאל מג, ג).

"חיק האמה" - זה יסוד.

"אמה רוחב" - זה סובב.

"וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד" - אלו קרנות.

"זה גב המזבח" - זה מזבח הזהב.

רבי מאיר סבר: זהו באמה בת חמשה, הא כל אמות כלים באמה בת שש.

ורבי יהודה סבר: כזה יהו כל אמות כלים.

קא סלקא דעתך: מיסוד ועד סובב באמה בת חמשה בגובה,

ומאי: "חיק האמה ואמה רוחב"?

הכי קא אמר: מחיק האמה ועד רוחב באמה בת חמשה.

גובה המזבח כמה הוי? עשר אמות,

שית - בני חמשה חמשה,

וארבעי - בני שיתא שיתא.

מזבח כמה הוי?

חמשין וארבעה.

פלגיה דמזבח כמה הוי?

עשרים ושבעה מקרנות ועד סובב.

כמה הוי?

עשרים וארבעה.

כמה בציר לפלגיה דמזבח?

תלתא.

ותנן:

"חוט של סקרא חוגרו באמצע,

כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים" (מידות ג, א)

אלא הא דתניא:

"גפי עולת העוף:

היה עולה בכבש ופנה לסובב,

ובא לו לקרן דרומית מזרחית, ומולק את ראשה ממול ערפה,

ומבדיל,

ומוצה את דמה על קיר המזבח,

ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת - נשידה".

הא קא יחיב עליונה למטה משני טפחים!

אלא,

"חיק האמה" - כניסה.

"אמה רוחב" - כניסה.

צז, ב

"גְבוּלָה אֶל שַׁפְתָּה סְבִיב" - כְּנִיסָה.

כָּפִי

בין המזבח כמה הוי. גובהו דמזבח שיתין פושכי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה ולמטה מרגליו אפילו אמה אחת באמה בת חמש כשרה דהוי טפח למעלה מן החוט:

נמצא שלשים על שלשים. דמכל צד ממעט אמה והיינו ב' באורך ב' ברוחב ל' אמות ושני טפחים הוי:

נמצא בין קרן לקרן עשרים וששה עשרים ושבעה הוי. דהנך שש אמות דאימעיט לא הוי אלא חמש באמת בת שש:

מקום הילוך רגלי הכהנים. אמה סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והאברים נמצא כ"ד על כ"ד:

מקום המערכה כ"ה על כ"ה. דהא אמה דהילוך ודאי בת ששה הואי דהא לא כתיב בקרא ומיהו כ"ה מיהא הוי:

והאריאל. המקום המערכה שבאמצע י"ב אמה על י"ב אמה דהיינו כ"ד על כ"ד וקרא ליכא למימר לא דק:

וכי תימא מעיקרא. כשעשו המזבח לייב על לייב ומדדו מאותן לייב שית אמות באמה בת חמש והנך שית לא הוי אלא חמש באמה בת ששה ובצרא לה חדא אמה דהוי להו לייב אמות הלכך כי עבדת שית אמות דכניסה ג' לכל צד באמה בת חמש דהוי חמש אמות גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו הוי בין קרן לקרן:

אם כן. דמעיקרא לא הוה מזבח אלא לייב על לייב רווחא לה עזרה יותר ממה ששינונו:

דתנן כל העזרה. בין חצר והיכל: **היתה קפ"ז על קל"ה.** ואם כן הוי ליה בין אולם ולמזבח כ"ג אמות או מקום הדריסה כ"ג:

היכל מאה אמה. עם בית קדשי הקדשים:

י"א אמה (חצר) אחורי הכפורת. וכשהיו ישראל מרובין בעזרה היו נמשכין מהם לשם כדאמרין ביומא (דף כא.):

אלא חיק האמה בגובהה. אותה אמה שמן הרצפה ועד היסוד באמה בת חמש:

ואמה רוחב רוחב כניסה. כניסה דסובב באמה בת חמש אבל כניסה דיסוד באמה בינוני:

גבולה על שפתה סביב. דגבהו דקרן באמה בת ה':

לא שנא הכי ולא שנא הכי. כלומר כניסתן דקרנות אי בעי למימר נמי באמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכניסת יסוד באמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו וארבעה טפחים שתיים מכניסה דסובב ושתיים מכניסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא חשיב לה:

מזבח כמה הוה ליה?

שיתין.

פלגיה דמזבח כמה הוי?

תלתין.

מקרנות ועד סובב כמה הוי?

עשרין וארבע.

כמה בציר לפלגיה דמזבח?

ששה

ותנן:

"אם עשאה למטה מרגליו, אפילו אמה אחת - כְּשֶׁרָה".

במאי אוקימתא? בכניסה.

ומי מצית מוקמת לה בכניסה?!

והא תנן:

"מזבח היה שלשים ושתיים על שלשים ושתיים,

עלה אמה, וכנס אמה - זהו יסוד,

נמצא שלשים על שלשים" (מידות ג, ו)

שלשים ושני טפחים הוי!

ותו **"עלה חמש וכנס אמה זהו סובב - נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה" -** עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי!

וכי תימא: כיון דלא הוי אמה לא חשיב ליה,

"מקום קרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש" -

עשרין ושבע הוי!

לא דק.

"מקום הילוך רגלי הכהנים, אמה מזה ואמה מזה -

נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה" -

עשרים וחמשה הווא!

וכי תימא: הכא נמי לא דק - והא כתיב: **"והאריאל שתיים עשרה אורך,**

בשתיים עשרה רוחב רבוע" 692 (יחזקאל מג, טז) -

יכול שאינו אלא שתיים עשרה על שתיים עשרה?!

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: **"אל ארבעת רבועי" -**

מלמד שבאמצע הוא מודד שתיים עשרה אמה לכל רוח ורוח!

וכי תימא: שית מינייהו מעיקרא באמה בת חמשה מייתי להו - אם כן רווחא לה עזרה! דתנן:

"כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש.

ממזרח למערב - מאה שמונים ושבע:

מקום דריסת רגלי ישראל - אחת עשרה אמה,

ומקום דריסת רגלי הכהנים - אחת עשרה אמה,

המזבח - שלשים ושתיים,

בין אולם ולמזבח - עשרים ושתיים אמה,

ההיכל - מאה אמה,

אחת עשרה אמה - אחורי בית הנפורת" (מידות ה, א).

אלא **"חיק האמה" - בגובהה,**

"אמה רוחב" - כניסה.

"גְבוּלָה אֶל שַׁפְתָּה סְבִיב" - לא שנא הכי, ולא שנא הכי.

צח,א

692 והאריאל שתיים עשרה ארך בשתיים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבועי

רס"י

חמשין ותמניא. דכולן אמותיו
 היו בנות וי חוץ משתי אמותיו מן
 הרצפה ועד היסוד ואמה גובה
 של קרן:
דיקא נמי. דחיק האמה גובהה
 ואמה רוחב כניסה מדקרי להאי
 חיק האמה ולהאי אמה רוחב
 ושני בדיבוריה:

מזבח כמה הוי?
 חמשין ותמניא.
 פלגיה דמזבח כמה הוי?
 עשרין ותשעה.
 מקרנות ועד סוכב כמה הוי?
 עשרין ותלתא.
 כמה בציר לפלגיה דמזבח?
 שיתא.
 ותנן:

"אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת - נשירה".

דיקא נמי,
 דכתיב: **"חיק האמה" - "ואמה רוחב".**

שמע מינה.

13. צח, א

רפ"י

השולחן ארכו י"ב. שמעינן ליה לרי מאיר דאמר לעיל כל האמות היו בבינוניות אלמא בינונית היינו בת ששה:

ומדקרי ליה בינוניות מכלל דאיכא דנפישא מינה. בתמיה: שתי אמות. מקלות היו שם שבהן מודדין האמות והן [ארכן] אמה:

בשושן הבירה. חדר אחד היה בנוי על שער המזרחי של עזרה ומצוייר כתבנית שושן הבירה: של משה. בת ששה:

כדי שיהו אומנין נוטלין בקטנה. שהיה גזבר מתנה עם האומנין כך וכך אמות בנין תבנו לבדק הבית בכך וכך דמים באמה של משה ומחזירין לו למדת אמה גדולה שיתירה עליה אצבע כדי שיוסיפו על תנאם משלהם שלא יפחתו ונמצאו נהנים מן ההקדש יותר ממה שעשו ובאין לידי מעילה:

וחדא לדהבא ולכספא. כשמתנין צורפי זהב לעשות טבלא בת חמש או בת עשר באמה של משה עושין אותה למדת האמה היתרה עליה חצי אצבע ולא באותה שיתירה עליה אצבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל כך:

[דבי מאיר אומר:]

כל אמות שהיו במקדש - בינוניות (כלים יז, ט).

וכמה "אמה בינונית"?

אמר רבי יוחנן:
ששה טפחים.

אמר רבי יוסי בר אבין:

אף אנו נמי תנינא:

"דבי מאיר אומר:"

השלחן: ארבו - שנים עשר,
ורחבו - ששה."

מכלל דהויא אמה דנפישא מינה?!

אין.

והא תנן:

"שתי אמות היו בשושן הבירה,

אחת - על קרון מזרחית צפונית,

ואחת - על קרון מזרחית דרומית.

שעל קרון מזרחית צפונית - יתירה על של משה חצי אצבע,

שעל קרון מזרחית דרומית - היתה יתירה עליה חצי אצבע,

נמצאת יתירה על של משה אצבע.

ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה?

כדי שיהו האומנין: נוטלין - בקטנה,

ומחזירין - בגדולה,

כדי שלא יבואו לידי מעילה" (כלים יז, ט).

ותרתי למה לי?

חדא - לכספא ודהבא,

וחדא - לבניינא.

14. צח, א

רס"י

צורה. מצויירת: **כדי שידעו.** ויראו מהיכן באו ויתנו הודאה למלכות שהוציאים משם: **שתהא אימת מלכות.** פרס עליהם ולא ימרדו בהם: **ואילו לדידיה לא אמר ליה.** ותרד אלי והשתחוית לי ואעיג דמסקנא הכי הוה ויקם פרעה לילה: **וירץ לפני אחאב.** אליהו לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו שאין דרך מלכים ללכת יחידי: **ועלהו לתרופה.** גבי מעיין שעתיד לצאת מבית קדשי הקדשים קאי ועל שפת הנחל יעלה מזה ומזה כל (עלה) מאכל והיה פרוי למאכל ועלהו לתרופה ואידי דאיירי בפלוגתא דרב חסדא ורב יצחק נקט לה הכא וקדריש נוטריקון לתרופה: **להתיר פה שלמעלה.** פה אלמים שכל אלם האוכל ממנו נרפא: **פה שלמטה.** פה רחם של עקרות:

תנן התם:

"שער המזרח עליו שושן הבירה צורה" (מידות א, ג).

מאי טעמא?

רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי:

חד אמר - כְּדִי שְׂיִדְעוּ מַהִיכֵן בְּאוּ.

וְחַד אָמַר - כְּדִי שְׂתֵהֵא אֵימַת מְלָכוֹת עֲלֵיהֶן.

אמר רבי ינאי:

לְעוֹלָם תֵּהֵא אֵימַת מְלָכוֹת עֲלֵיד,

שְׁנַאֲמַר: **"וַיִּרְדּוּ כָּל עַבְדֵי אֱלֹה אֱלִי וְהִשְׁתַּחֲוּ לִי לֵאמֹר"**⁶⁹³ (שמות יא, ח).

וְאִילוּ לְדִידֵיהּ לֹא קָאֲמַר לֵיהּ.

רבי יוחנן אמר:

מַהֲכָא, שְׁנַאֲמַר: **"וַיִּזְדַּה ה' הֵיטָה אֶל אֱלֵיהֶוּ וַיִּשְׁנַס מִתְּנִי וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָב,**

עַד בָּאָה זְרַעְאֵלָה" (מלכים א' יח, מו).

"ועלהו לתרופה"⁶⁹⁴ (יחזקאל מז, יב).

רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי:

חד אמר: לְהַתִּיר פֶּה שְׁלִמְעֵלָה,

וְחַד אָמַר: לְהַתִּיר פֶּה שְׁלִמְטָה.

איתמר:

חִזְקִיָּה אָמַר: לְהַתִּיר פֶּה אֱלָמִים.

בַּר קַפְרָא אָמַר: לְהַתִּיר פֶּה עַקְרוֹת.

⁶⁹³ וַיִּרְדּוּ כָּל עַבְדֵי אֱלֹה אֱלִי וְהִשְׁתַּחֲוּ לִי לֵאמֹר צֵא אִתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרַי כֵּן אֲצֵא וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲה בְּחָרֵי אֶף

⁶⁹⁴ ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פרוי להדשיו יבמר כי מימיו מן המקדש המה יוצאים והיה פרוי

למאכל ועלהו לתרופה

15. צח, א

רַס"י

חזקיה ובר קפרא. מפרשא מילתייהו טפי והיא היא: ואילו נאמר שתיים מערכות שש המערכת. ולא נאמר שתיים עשרה: הייתי אומר שלש של שש. דשתיים מערכות הרי תרין שש המערכת הוי מערכת שלישית ובספרים דכתב בהו שלש של שלש הכי משמע אילו לא נאמר שתיים עשרה אלא שתיים מערכות שש הוי משמע שתיים מערכות של שלש ואם תרצה להוסיף שלישית סגי בגי חלות: לכך נאמר שתיים עשרה. דמשמע ותו לא: ואילו נאמר שתיים עשרה. ולא נאמר שתיים ושש אלא ונתת אותם מערכות המערכת על השולחן הייתי אומר שלש של די: והא בעינן ונתת על המערכת לבונה. וכי יהיב לה על השביעית איכא חציצה: פרוכת מחיצה הוא וקרי ליה על:

תנו רבנן:

"אילו נאמר: "ולקחת סלת ואפית אותה שתיים עשרה חלות ...

ושמית אותם שתיים מערכות" ⁶⁹⁵ (ויקרא כד, ה-ו),

ולא נאמר: "שש" -

הייתי אומר: אחת של ארבע, ואחת של שמונה,

לכך נאמר: "שש".

ואילו נאמר: "שתיים מערכות שש המערכת", ולא נאמר: "שתיים עשרה" -

הייתי אומר: שלש של שש שש,

לכך נאמר: "שתיים עשרה".

ואילו נאמר: "שתיים עשרה חלות ... ומערכות", ולא נאמר: "שתיים ... ושש" -

הייתי אומר: שלשה של ארבע ארבע לכך נאמר: "שתיים ... ושש".

הא עד שלא יאמר: שלשה מקראות הללו - לא למדנו.

הא ביצד?

נותן שתיים מערכות של שש שש.

ואם נתן: אחת של ארבע ואחת של שמונה - לא יצא.

שתיים של שבע שבע - רבי אומר: רואין את העליונה באילו אינה".

והא בעינן: "ונתת על" ⁶⁹⁶ (ויקרא כד, ז)!

אמר ליה רב הסדא לרב המנונא,

ואמרי לה רב המנונא לרב הסדא:

רבי לטעמיה,

דאמר: "על" - בסמוך.

דתניא:

"רבי אומר:

"ונתת על המערכת לבונה זכה" ⁶⁹⁷ (ויקרא כד, ז).

"על" - בסמוך,

אתה אומר "על" בסמוך,

או:

אינו אלא "על" ממש?

בשהוא אומר: "וסכות על הארון את הפרוכת" ⁶⁹⁷ (שמות מ, ג) - הוי אומר: "על" בסמוך".

⁶⁹⁵ ה ולקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרונים והיה החלה האחת. ו ושמית אותם שתיים מערכות שש המערכת על השלחן הטהור לפני יהוה

⁶⁹⁶ ונתת על המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאוקרה אשה ליהוה

⁶⁹⁷ ושמית שם את ארון העדות וסמת על הארון את הפרכת

16. צח, א-ב

רס"י

(כל הכלים. כגון שלחנות אורכן לאורכן של בית ממזרח למערב): כך היה מונח. מני"ל מדכך היו בדיו מונחים ממזרח למערב כדאמר בהך ברייתא לקמן מכלל דאורך הארון מצפון לדרום ורוחבו ממזרח למערב דבדים בפותיא דארון קיימי כדאמרינן לקמן:

ובדיו מנלן. דממזרח למערב: **בפרוכת.** פרוכת היתה פרוסה בפתח בית קדשי קדשים לצניעות בעלמא ולא משום מחיצה דהא אמה טרקסין הואי במקדש ראשון וכ"ת לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכת ליכא למימר דבמקדש שני לא הוה ארון ובדים דיאשיהו גזוו במסי' יומא (דף נב:) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב:

דוחקין ובולטין בפרוכת. לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדאמרי' במגילה (דף י:.) ארון שעשה משה כשמונח בדביר היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל צד והדביר היה עשרים על עשרים ומקום ארון אינו ממעט בדביר דבנס היה עומד אלמא באמצע הדביר קאי והפתח נמי היה באמצע בכותל מזרחי והיו הבדים בולטין בפרוכת שבפתח:

כמין שני דדי אשה. אלמא בדים ממזרח למערב קיימי ראשן אחד למערב וראשן אחד למזרח בתוך הפתח ושמע מינה רוחבו של ארון ממזרח למערב שהיה אורכו של בית:

תרי גברי באמתא ופלגא. אי הוה בדים לאורכו לא היה בין בד לבד אלא אמה ומחצה:

הקהתים שנים נושאי ארון המקדש שנים. והקימו הלויים את המשכן כשהיו רוצים לחנות עד בואם אלו נושאי הארון:

"כל הכלים שבמקדש - ארְבֵּן לְאַרְבֵּן שֶׁל בַּיִת."

תנו רבנן:

"כל הכלים שבמקדש - ארְבֵּן לְאַרְבֵּן שֶׁל בַּיִת, חוץ מארון שארְבֵּן לְרַחְבּוֹ שֶׁל בַּיִת, וְכֵן הָיָה מוֹנַח, וְכֵן הָיָה בְּדִיו מוֹנַחִין."

מאי קאמר?

הכי קאמר: "כֵּן הָיָה מוֹנַח" - מְדַבְּרֵי כֵּן הָיָה מוֹנַחִין, וּבְדִיו.

מנלן?

דתנאי:

"וַיֵּאָרְכוּ הַבַּדִּים"⁶⁹⁸ (מלכים א' ח, ח) - יָבֹל לֹא הָיוּ נוֹגְעִין בְּפְרוּכַת?

תלמוד לומר: "וַיֵּאָרוּ".

אי וַיֵּאָרוּ - יָבֹל יְהוּ מְקַרְעִין בְּפְרוּכַת וַיִּזְאַיִן?

תלמוד לומר: "לֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה".

הא ביצד?

דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה,

צח, ב

שנאמר: "צָרוּר הַמּוֹד דּוּדֵי לִי מִן שְׂדֵי יְלִיךְ" (שיר השירים א, יג).

ומנלן דבדיו לפותיא דארון הוו יתבי, דילמא לארכו דארון הוו יתבי?

אמר רבי יהודה:

תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו.

ומנא לן דבארבעה הוו דרו להו?

דכתבי: "וַיִּנְסְעוּ הַקְּהָתִים"⁶⁹⁹ (במדבר י, כא) - תרי,

"נושאי המקדש" (במדבר י, כא) - נמי תרי.

⁶⁹⁸ וַיֵּאָרְכוּ הַבַּדִּים וַיֵּאָרוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה
⁶⁹⁹ וַיִּנְסְעוּ הַקְּהָתִים נוֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בְּאֵם

17. צח, ב - צט, א

רָפ"י

וא"ת. האי מימין ומשמאל
 דפתח קאמר:
**אם כן מצינו חמש שולחנות
 בדרום.** שהפתח היה באמצע
 ההיכל בכותל מזרחי ונמצאו
 חמשה שבשמאל דרך כניסה
 כולם בדרום:
**אלא של משה באמצע חמשה
 מימינו.** בדרומו וחמשה
 משמאלו בצפון וכולן בצפון
 ההיכל ולקמן מפרש היכי מנחי:
תני חדא מחצי הבית ולפנים.
 מונחין כל השולחנות ואין אחד
 מהן בחצי מן החיצון לצד
 הפתח:
**למר קא חשיב כו'. שההיכל
 ששים אמה ארכו כדכתיב
 (מלכים א ו) והבית אשר בנה
 המלך שלמה לה' וגו' ומאותן
 ששים היו עשרים בדביר
 כדכתיב (שם) ולפני הדביר
 עשרים אמה וגו' וההיכל
 ארבעים כדכתיב (שם) ארבעים
 באמה היה הבית הוא ההיכל
 לפני השולחנות יושבים
 בעשרים אמה של היכל של צד
 הדביר מאן דתני משליש הבית
 חשיב כל הששים אמה של דביר
 ושל היכל ומאן דתני מחצי הבית
 ולפנים לא חשיב אלא היכל
 לחודיה:
מזרח ומערב מונחים. השולחנות
 ראשן אחד למזרח וראשן אחד
 למערב דהיינו אורכו לאורכו של
 בית:
מה מנורה מזרח ומערב. השלשה
 קנים במזרח והשלשה במערב:
מדכתיב בנר מערבי לפני ה'.
 כדכתיב (ויקרא כד) יערוך אותו
 אהרן וגו' לפני ה' דמשמע אותו
 לפני ה' ואין אחר לפני ה' אלמא
 חד הוא דהוי כלפי מערב לצד
 בית קדשי הקדשים אלמא מזרח
 ומערב מונחים והחיצון של צד
 מערב קרי ליה נר מערבי דאי
 בצפון אישתכח דכולהו פי
 הפתילות שוות למערב:**

תנו רבנן:

**"עֲשֶׂרָה שׁוֹלְחָנוֹת עָשָׂה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ,
 שְׁנָאָמְרוּ: "וַיַּעַשׂ שׁוֹלְחָנוֹת עֲשֶׂרָה,**

וַיִּנַּח בְּהִיכַל הַמִּשְׁכָּה מִיְמִין וְחַמְשָׁה מִשְׁמָאל"700 (דברי הימים ב' ד, ח).
701 ואם תאמר: "חמשה מימין הפתח, וחמשה משמאל הפתח" -

אם כן מצינו ששולחן בדרום,

והתורה אמרה: "והשולחן תתן על צלע צפון"702 (שמות כו, לה)!

אלא, של משה באמצע, חמשה מימינו וחמשה משמאלו."

תנו רבנן:

"עֲשֶׂר מְנוֹרוֹת עָשָׂה שְׁלֹמֹה,

שְׁנָאָמְרוּ: "וַיַּעַשׂ אֶת הַמְּנוֹרוֹת הַזֶּהב עֲשִׂיר כְּמִשְׁפָּט,

וַיִּנַּח בְּהִיכַל הַמִּשְׁכָּה מִיְמִין וְחַמְשָׁה מִשְׁמָאל"703 (דברי הימים ב' ד, ז).

ואם תאמר: חמשה מימין הפתח, וחמשה משמאל הפתח -

אם כן מצינו מנורה בצפון והתורה אמרה: "ואת המנורה נכח השולחן"704 (שמות כו, לה).

אלא של משה באמצע, חמשה מימינה וחמשה משמאלה."

תני חדא:

"מחצי בית ולפנים היו מונחין".

ותני חדא:

"משליש הבית ולפנים היו מונחין!"

ולא קשיא:

מר - קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל.

מר - לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל.

תנו רבנן:

"מזרח ומערב היו מונחין,

דבְּרֵי רַבִּי.

רַבִּי אֱלֶעָזָר דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר:

צָפוֹן וְדָרוֹם."

מאי טעמא דרבי?

גמר ממנורה,

מה מנורה מזרח ומערב - אף הני נמי מזרח ומערב.

ומנורה גופה מנולן?

מדכתיב בנר מערבי: **"יערוך אותו אהרן וגו' לפני ה'"705** (ויקרא כד, ב-ג) - מכלל דכולהו לאו **"לפני ה'".**
 ואי סלקא דעתך: **"צפון ודרום" - כולהו נמי "לפני ה'"** נינהו!

700 ויעש שלחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל ויעש מזרחי זקב מאה

701 לפי לשון העברית והסגנון נראה שזה המשך הברייתא. אך בתוספתא ההמשך לא מופיע ובירושלמי שקלים ברייתא זו מופיע עד כאן וההמשך כתוב בארמית ולא בעברית, כך גם נראה בברייתא הבאה על המנורות, כך ראיתי במהדורת שוטנשטיין.

702 ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנורה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על צלע צפון

703 ויעש את מנורות הזהב עשיר כמשפטים וינח בהיכל המש מימין וחמש משמאל

704 ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנורה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על צלע צפון

705 ב צו את בני ישראל ויקחו אליה שמן ויתן זך כתיב למאור להעלות נר תמיד. ג מחוץ לפרכת העדת מאהל מועד יערוך אתו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדורותיכם

וְרַבִּי אֱלֶעָזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן - מַאי טַעְמָא?

רַבִּי

מַה אַרְוֵן צַפּוֹן וְדָרוֹם. אִירֹכּוּ לְרוּחָבוֹ שֶׁל בַּיִת כְּדֵאמְרֵינוּ לְעֵיל וְכַךְ הִיא מוֹנַח וְכַךְ הִיוּ בְּדִיו מוֹנְחִין:

חוץ מחוץ. מְנוּרָה וְשׁוֹלְחָן שְׁנֵיהֶם בְּהִיכַל: **והכתוב אותו**. דְּמִשְׁמַע אֶחָד לִפְנֵי ה' וְתוֹ לֹא:

מצדד להו אצדודי. לְעוֹלָם צַפּוֹן וְדָרוֹם מְנַחֵי וְאִפִּי הַכִּי לִיכָא אֵלָא חַד כְּלָפֵי מַעְרַב וְהֵינּוּ אֲמַצְעֵי שְׁפִי הַפְּתִילָה כְּלָפֵי מַעְרַב וְשֹׁאֵר הַפְּתִילוֹת מְצוּדָדוֹת פִּיחָן כְּלָפֵי הָאֲמַצְעֵי שְׁגִי שֶׁל צַד צַפּוֹן מְצוּדָדוֹת כְּלָפֵי דָרוֹם וְגִ' שֶׁל צַד דָרוֹם מְצוּדָדוֹת כְּלָפֵי צַפּוֹן:

אל מול פני המנורה. אֲמַצְעֵי עוֹמְדִים עַל גּוֹפָה שֶׁל מְנוּרָה וְהַשָּׂאֵר עַל הַקְּנִיִּים וּמִשְׁמַע קָרָא אוֹתָן שֶׁעַל הַקְּנִיִּים מְצוּדָדוֹת כְּלָפֵי אוֹתָם שֶׁל מַעְרַב:

מכאן שאמצעי משוכח. לְגַבֵּי שֶׁלֶשׁ שְׁקוּרֵין בְּסִפֵּר תוֹרָה בְּשֵׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי וְאִמְרִינָן בְּמִסְכַּת מְגִילָה (דף כ"א): אֵינּוּ פּוֹחֲתִין מִעֲשֵׂרָה פְּסוּקִים וְקָאֵמֵר רַבִּי נִתָּן דְּאֲמַצְעֵי מְשׁוּבָח וְקוּרָא אַרְבַּעַה וְהַשָּׂאֵר ג' ג':

היינו דיתבי י'. עֶשֶׂר שׁוֹלְחָנוֹת בְּעֶשְׂרִים כְּדֵאמְרֵין לְעֵיל מַחְצֵי הַבַּיִת וּלְפָנֵים מוֹנְחִים וְקִסְלָקָא דַּעֲתָךְ רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה קִיּוּמִי וְאִיכָא לְמִימַר אַעֲיִן דְּאִי אֲפֻשֵׁר שִׁישְׁבוּ עֶשֶׂר שׁוֹלְחָנוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים אִמָּה בְּעֶשְׂרִים אִמָּה מְצוּמְצָמוֹת שֶׁלָּא יֵצְאוּ קִצַּת חוּץ לְעֶשְׂרִים אִמּוֹת הַפְּנִימִיּוֹת אִיכָא לְמִימַר לֹא דַק כּוֹלֵי הָאֵי הָא דַקְתָּנִי לְעֵיל מַחְצֵי הַבַּיִת וּלְפָנֵים:

אלא למאן דאמר צפון ודרום. דְּהֵינּוּ לְרוּחָבוֹ שֶׁל הֵיכַל וְהִלָּא רֹחַבּוֹ אֵינּוּ אֵלָא עֶשְׂרִים וְעֶשְׂרֵה שׁוֹלְחָנוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים אִמָּה בְּעֶשְׂרִים אִמָּה הֵיכִי יִתְבִּי הָא אִי אֲפֻשֵׁר לְצַמְצַם שֶׁלָּא יִהְיֶה רִיוּחַ מוֹעֵט בֵּין שׁוֹלְחָן לְשׁוֹלְחָן:

ותו. אֵי נָמִי מַצּוֹ יִתְבִּי נִמְצָא שְׁמִילָאֵן כֹּל כֹּל רֹחַב הֵיכַל וְכַהֲנִים בִּיהוֹ"כ הֵיכִי עֵיילִי לְפָנֵי וּלְפָנֵים אִי נָמִי בְּכָל שַׁבַּת נְכַסְיָן אַרְבַּעַה כַּהֲנִים כְּדַקְתָּנִי בְּמִתְנִיתִין שְׁנֵים לִטּוֹל שְׁנֵי סְדָרִים הִישִׁינִים וְשְׁנֵים לְסִדֵּר שְׁנֵי הַסְּדָרִים הַחֲדָשִׁים וְעוֹמְדִים אֵלּוֹ כְּנֶגֶד אֵלּוֹ טַפְחוֹ שֶׁל נוֹטֵל בְּצַד טַפְחוֹ שֶׁל מְסַדֵּר וְאֵי כֹל רֹחַב הֵיכַל מֵלֵא הֵיכִי אֲזִילִי כַּהֲנִים הַנוֹטְלִין בְּאִידֵךְ גִּיסָא דְשׁוֹלְחָנוֹת:

ותו מצינו חמשה שולחנות בדרום. וְקָרָא כְּתִיב (שְׁמוֹת כ"ו) עַל צִלְעֵי צַפּוֹן:

ותו שולחן דמשה. דְּאִמְרֵין לְעֵיל בְּאֲמַצְעֵי מוֹנַח הֵיכִי מוֹנַח:

ולמאן דאמר נמי מזרח ומערב שולחן דמשה היכא מנח. אִישְׁתַּכַּח דִּיתִיב הַךְ שֶׁלְחָן כּוֹלּוֹ בְּעֶשְׂרִים אִמּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְהַשְׂתָּא מוֹתָךְ לְכוֹלְהוּ פִּירְכִּי:

מי סברת בחד דרא הו יתבי. כּוֹלְהוּ עֶשֶׂר רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה בְּצַד רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה:

בתרי דרי הו יתבי. חֲמֵשֶׁה מִיַּנְיֵיהוּ רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה בְּצַד רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה וְשֶׁל מִשָּׁה אֲצִלָּן לְפָנֵיהֶם וְלֹא בְּשׁוֹרְתָן וְשׁוֹרָה אַחֲרֵת שֶׁל חֲמֵשֶׁה אֲצִל אוֹתָהּ שֶׁל מִשָּׁה וְלֹא בְּשׁוֹרְתָהּ וְאוֹתָם ה' רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה בְּצַד רֵאשֵׁה שֶׁל זֶה:

למ"ד מזרח ומערב הכי יתבי ולמאן דאמר צפון ודרום יתבי הכי: בְּשִׁלְמָא לְמִ"ד צַפּוֹן וְדָרוֹם שְׁפִיר. דְּאִעֲיִן דְּלֹא אֲפֻשֵׁר שֶׁלָּא יִהְיֶה מִקְצַת מִן הַשׁוֹלְחָן בְּדָרוֹם דְּאִי אֲפֻשֵׁר לְצַמְצַם שׁוֹלְחָנוֹת שֶׁל עֶשֶׂר אִמּוֹת בְּעֶשֶׂר אִמּוֹת אִפִּיָּה דְּמַאי דְּטַפֵּי טַפַּח לֹא הִיוּ לֹא חֲשִׁיב לִיה:

אלא למ"ד מזרח ומערב. הוּא הָאוּרְךָ וְהָרוּחָב מְצוּפִין לְדָרוֹם מְכַדֵּי שׁוֹרָה הַצְּפוּנִית כְּמָה מְרוּחֶקֶת מְכוּתֵל צְפוּנֵי שְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה שִׁיהוּ כַּהֲנִים הַנוֹשָׂאִים שְׁנֵי סְדָרִים יְכוּלִים לְהִלָּךְ זֶה בְּצַד זֶה כְּדֵאמְרֵינוּ בְּמִתְנִי דְּשְׁנֵים הִיוּ מְסִדְרִין בְּבֵית אַחַת וְלִהְיוֹן שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּעֵינֵי שְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה כְּדֵאמְרֵינוּ לְעֵיל גְּבִי בְּדִי אַרְוֵן וְשֹׁלְחָן רֹחַב אִמָּה וְשְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה בֵּין שׁוֹרָה צְפוּנִית לְשֹׁלְחָן שֶׁל מִשָּׁה וְאִמָּה דִּידֵיהּ וְשְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה בֵּינוּ לְשׁוֹרָה דְּרוּמִית וְאִמָּה רֹחַב הַשׁוֹלְחָנוֹת הָרִי עֶשֶׂר אִמּוֹת וּמַחְצָה אִישְׁתַּכַּח דְּקָאכִיל פְּלַגָא בְּאִמְתָּא דְּדָרוֹם. אֲכַל תַּפְס וְלְמִ"ד צַפּוֹן וְדָרוֹם לִיכָא לְמִפְרָךְ הַכִּי דְּלִדְיָהּ הוּי רֹחַבּוֹ מְזוּרַח לְמַעְרַב וְשׁוֹרָה מְעֵרְבִית מְשׁוּכָה מְכוּתֵל מְעֵרְבֵי שְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה וְאִמָּה רֹחַבּוֹ שׁוֹלְחָן וְשְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה בֵּינוּ וּבֵין הַשִּׁלְחָן שֶׁל מִשָּׁה כו':

דמשה בהדייהו הוה יתבי. בְּאֲמַצְעֵי מִמַּשׁ דְּלִיבְעֵי שְׁתֵּי (אִמּוֹת) הַפְּרָשׁוֹת שֶׁל שְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה:

לא דמידלו ליה ומנח ליה כו'. שֶׁלָּא יִהְיֶה מוֹנַח בֵּינֵיהֶם מִמַּשׁ אֵלָא מְשׁוּךְ לְצַד מְעֵרַב וְרֵאשׁוֹ מְכוּוֹן כְּנֶגֶד אוֹיֵר שְׁבִין שְׁתֵּי הַשׁוֹרֹת דְּהַשְׂתָּא לִיכָא אֵלָא חֲדָא הַפְּרָשָׁה:

כתלמיד היושב לפני רבו. נִמּוּךְ הֵימְנוּ כַךְ אוֹתָם שֶׁל שְׁלֵמָה נִמּוּכִין מִשֶׁל מִשָּׁה דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִיא מְשׁוּפָּע וְלְצַד מְעֵרַב מְגַבִּיהָ יוֹתֵר:

ומיתתי ליה מורתא. מוֹשִׁיבִים לְצַד מְזוּרַח בְּמִקּוֹם נִמּוּךְ:

גְּמַר מְאָרוֹן,

מַה אַרְוֵן צַפּוֹן וְדָרוֹם - אַף הֵנִי נָמִי צַפּוֹן וְדָרוֹם.

וְרַבִּי, נָמִי לִגְמַר מְאָרוֹן!

דִּינִין חוּץ מַחוּץ,

וְאֵינּוּ דִּינִין חוּץ מְבַפְּנִים.

וְרַבִּי אֱלֶעָזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן לִגְמַר מְמַנְוֵה!

אָמַר לָךְ:

מְנוּרָה גּוֹפָה צַפּוֹן וְדָרוֹם הִנֵּה מְנַחָה!

אֵלָא, הַכְּתִיב: **"עֲשֹׂה אוֹתוֹ אַהֲרֹן וּבְנָיו!"**

דְּמַצְדָּד לְהוּ אֲצִדְדִי.

דְּתַנְיָא:

"אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות"⁷⁰⁶ (במדבר ה, ב) - מְלַמֵּד שֶׁהֵיוּ מְצַדְדִין פְּנֵיהֶם לְפָנֵי נֹר אֲמַצְעֵי.

אָמַר רַבִּי נִתָּן:

מִכָּאֵן שֶׁאֲמַצְעֵי מְשׁוּבָּח.

בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דְּאָמַר: **"מְזַרְחָ וּמַעְרַב"** - הֵינּוּ דְּהוּוּ יִתְבִּי עֲשֵׂרָה בְּעֶשְׂרִים,

אֵלָא לְמֵאֵן דְּאָמַר: **"צַפּוֹן וְדָרוֹם"** - עֲשֵׂרָה בְּעֶשְׂרִים הֵיכִי הוּוּ יִתְבִּי!

וְתוּ, כַּהֲנִים הֵיכִי הוּוּ עֵיילִי!

וְתוּ, מְצִינּוּ חֲמִשָּׁה שְׁלְחָנוֹת בְּדָרוֹם!

וְתוּ שְׁלְחָן דְּמִשָּׁה הֵיכָא מְנַח לִיה!

וְלִיטְעֵמִיד! לְמֵאֵן דְּאָמַר: **"מְזַרְחָ וּמַעְרַב"** נָמִי!

שְׁלְחָן דְּמִשָּׁה הֵיכָא הִנֵּה מְנַח לִיה!

אֵלָא, מִי סְבַרְתָּ חַד דְּרָא הִנֵּה? תְּרִי דְּרִי נִינְהוּ.

צַטָּא

בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דְּאָמַר: **"צַפּוֹן וְדָרוֹם"** - שְׁפִיר,

אֵלָא לְמֵאֵן דְּאָמַר: **"מְזַרְחָ וּמַעְרַב"** -

מְכַדֵּי שְׁלְחָן כְּמָה מְשׁוּךְ מִן הַכּוֹתֵל? שְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה,

וְאִמָּה דִּידֵיהּ,

וְשְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה דְּבִינֵי בִינֵי,

וְאִמָּה דִּידֵיהּ⁷⁰⁷ וְשְׁתֵּי אִמּוֹת וּמַחְצָה דְּבִינֵי בִינֵי,

וְאִמָּה דִּידֵיהּ,

אִישְׁתַּכַּח דְּקָאכִיל שׁוֹלְחָן פְּלַגָא דְּאִמְתָּא בְּדָרוֹם!

מִי סְבַרְתָּ שְׁלְחָן דְּמִשָּׁה בְּהִדְיָהּ הִנֵּה יִתְבִּי?! לֹא!

דְּמִידְלֵי לִיה וּמְנַח לִיה,

וּמִיתְתִּי לְהוּ לְדִידֵיהּ פּוֹרְתָא,

כְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבּוֹ.

⁷⁰⁶ דְּבִי אֵל אַהֲרֹן וְאִמְרָת אֵלֵינוּ בְּהַעֲלֵתָךְ אֶת הַנְּרוֹת אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה וְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת

⁷⁰⁷ הַגְּהוּוֹת הַבִּי"ח

18. צט, א

רס"י

תנו רבנן:
 "עֲשֶׂה שְׁלֹחֹת עֲשֶׂה שְׁלֹמָה וְלֹא הָיוּ מְסַדְּרִין אֲלֵא עַל שֵׁל מֹשֶׁה,
 שְׁנָאֲמַר: "וְאֵת הַשְּׁלֹחַן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זֶהָב"⁷⁰⁸ (מלכים א' ז, מו).
 עֲשֶׂה מְנוֹרוֹת עֲשֶׂה שְׁלֹמָה וְלֹא הָיוּ מְדַלִּיקִין אֲלֵא בְּשֵׁל מֹשֶׁה,
 שְׁנָאֲמַר: "מְנוֹרֹת הַזֶּהָב וְנֹרְתֵיהָ לְבַעַר בְּעָרֵב"⁷⁰⁹ (דברי הימים ב' יג, יא).
 רַבִּי אֲלֶעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ אֹמֵר: עַל כּוֹלֵם הָיוּ מְסַדְּרִין,
 שְׁנָאֲמַר: "אֵת הַשְּׁלֹחֹת וְעָלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים"⁷¹⁰ (דברי הימים ב' ד, ט).
 וּבְכוֹלֵן הָיוּ מְדַלִּיקִין.
 שְׁנָאֲמַר: "אֵת הַמְּנוֹרוֹת וְנֹרְתֵיהֶם לְבַעַר־ם מִשֶּׁפֶט לִפְנֵי הַדְּבִיר זֶהָב סָגוּר"⁷¹¹ (דברי הימים ב' ד, כ).
 רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר:
 לֹא הָיוּ מְסַדְּרִין אֲלֵא עַל שֵׁל מֹשֶׁה,
 אֲלֵא מָה אֲנִי מְקַיֵּם: "וְאֵת הַשְּׁלֹחֹת אֲשֶׁר עָלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים"⁷¹¹ (דברי הימים ב' ד, יט)?
 אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה שְׁלֹחֹת שָׁהוּ בְּמִקְדָּשׁ:
 שְׁנַיִם שָׁהוּ בְּאוֹלָם מִבְּפָנִים עַל⁷¹² פֶּתַח הַבַּיִת: אֶחָד - שֵׁל כֶּסֶף,
 וְאֶחָד - שֵׁל זָהָב.
 עַל שֵׁל כֶּסֶף - נוֹתוּ לֶחֶם הַפָּנִים בְּכַנִּיסָתוֹ,
 וְעַל שֵׁל זָהָב - בִּיצִיאָתוֹ,
 שְׁמַעְלִין בְּקוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.
 אֶחָד שֵׁל זָהָב - בְּפָנִים,
 שְׁעָלִיו לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד.
 וּמָנָא לֵן ד' "אִין מוֹרִידִין"?

אמר רבי:

דאמר קרא: "ויקם משה את המשכן,

ויתן את אדניו,

וישם את קרשיו,

ויתן את בריחיו,

ויקם את עמודיו" (שמות מ, יח).

ומנלן ד' "מעליו"?

אמר רבי אחא בר יעקב:

דאמר קרא:

"את מהתות החטאים האלה בנפשותם,

ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח,

כי הקריבום לפני ה',

ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל" (במדבר יז, ג).

בתחילה - תשמיישי מזבח,

ועכשיו - גופו של מזבח.

⁷⁰⁸ ועשו שלמה את כל הכלים אשר בית יהוה את מזבח הזהב ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב
⁷⁰⁹ ומקטרים ליהוה עלות בבקר ובקור ובקורבן בערב וקטרת סמים ומערכת לחם על השלחן הטהור ומנורת הזהב ונרותיה לבער בערב בערב כי
 שמרים אנהנו את משמרת יהוה אלהינו ואתם עובתם אתו
⁷¹⁰ ועשו שלמה את כל הכלים אשר בית האלהים ואת מזבח הזהב ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים
⁷¹¹ הגהות הב"ח
⁷¹² מסורת הש"ס

19. צט, א-ב

רפ"י

אשר שברת ושמתם בארון. שישים השברים בארון: שביטולה של תורה. כגון שמבטל תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה זהו יסודה כלומר מקבל שכר כאילו יושב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שברת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת השכינה כשביטל תורה ושיברן כיון דנתכוין לטובה: **תקפה**. שלא יכול להעמיד גירסתו: **רק**. מיעוט הוא: **נוצרה בארבעים**. צורת הולד לארבעים יום במסכת נדה (דף ל:).

"אשר שברת ושמתם בארון" 713 (דברים י, ב).

תני רב יוסף:

"מלמד שהלוחות, ושברי לוחות - מונחין בארון."

מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו, מחמת אונסו - שאין נוהגין בו מנהג בגיון.

(סימ"ן ביט"ל" סר"ח ושכ"ח).

אמר ריש לקיש:

פעמים אשביטולה של תורה זהו יסודה.

צט,ב

דכתיב: "אשר שברת" (שמות לד, א).

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: יישר כחה ששברת.

ואמר ריש לקיש:

תלמיד חכם שסרח - אין מבין אותו בפרהסיא,

שנאמר: (הושע ד, ה) "וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה" 714 - כסוהו פליה.

ואמר ריש לקיש:

כל המשבח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו,

שנאמר: "השמר לה ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים" 715 (דברים ד, ט).

וכדרכי אבין אמר רבי אילעא,

דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא:

כל מקום שנאמר: "השמר" ו"פן" ו"אל" - אינו אלא לא תעשה.

רבינא אמר:

"השמר" ו"פן" - שני לאוין נינהו.

רב נחמן בר יצחק אמר:

בשלישה לאוין,

שנאמר: "השמר לה ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים" (דברים ד, ט) -

יכול אפילו מחמת אונסו?

תלמוד לומר: "ופן יסורו מלבבך" (דברים ד, ט) - במקסרם מלבבו הקתוב מדבר.

"דבי דוסתאי ברבי ינאי אמר:

יכול אפילו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר: "רק" (דברים ד, ט).

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרין:

תורה ניתנה בארבעים,

ונשמה נוצרה בארבעים,

כל המשמר תורתו - נשמתו משתמרת,

וכל שאינו משמר את התורה - אין נשמתו משתמרת.

תנא דבי רבי ישמעאל:

"משל לאדם שמסר צפור דוד לעבדו,

אמר: במדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה!?

נשמתך אני נוטל ממך!"

713 ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון

714 וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה ודמיתי אמך

715 רק השמר לה ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך

20. צט, ב

רש"י

מתני'

על פתח הבית. אצל פתח ההיכל בכניסתו ולא היו מניחים אותו שם אלא להראותו שמעלין בקדש דעכשיו מניחו על של שייש ומיד נושאו בהיכל ומסדרו על של זהב של משה ועל של זהב ביציאתו עד שיוקטרו בזיכין כדקתני לקמן:

(מתני') המכניסין עומדין בצפון. דהכי שפיר דאותן מסדרין העבודה יהו בצפון דקדושת צפון חמירא: ופניהם לדרום. וסתמא כמאן דאמר שולחנות מזרח ומערב מונחין ורוחבן צפון ודרום: אלו מושכין. ועד שלא יגביהו הן מן השלחן אלו מניחין: אפילו אלו נוטלין. לעצמן:

ואלו מניחין. אחר שסילקו אף זה היה תמיד כדמפרש טעמא בגמי דאין תמיד אלא שלא ילין שולחן לילה אחד בלא לחם:

חל יו"כ להיות בשבת. ואין יכולין לאוכלו היום:

החלות מתחלקות לערב. ולא למחר דנפסל בלינה לאחר זמנו שנסתלק:

השעיר. של מוסף שהוא חטאת והוא שעיר הנעשה בחוץ ונאכל לכהנים נאכל לערב בלילי שבתות אע"פ שאין יכולין לבשלו בשבת:

הבבליים. כהנים אוכלין אותו חי כשחל יום הכפורים בערב שבת:

גמ'

הישנה. מערכות שעמדו שם בשבת זו: ילין. בלילה:

מתניתין

שני שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית: אֶחָד - שֶׁל שְׁיִישׁ, וְאֶחָד - שֶׁל זָהָב.

על "של שייש" - נותנים לחם הפנים בבניסתו. ועל "של זהב" - ביציאתו,

שמעלין בקודש, ולא מורידין.

ואחד - של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד.

וארבעה כהנים נכנסין:

שנים - בידם שני סדרים,

ושנים - בידם שני בזיכין.

וארבעה מקדימין לפניהם:

שנים - ליטול שני סדרים,

ושנים - ליטול שני בזיכין.

המכניסים - עומדים בצפון ופניהם לדרום,

והמוציאין - עומדים בדרום ופניהם בצפון.

אלו - מושכין, ואלו - מניחין,

וטפחו של זהב כנגד טפחו של זהב,

שנאמר: "לפני תמיד" ⁷¹⁶ (שמות כה, ל).

רבי יוסי אומר:

אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין אף היא היתה "תמיד".

יצאו ונתנום על שלחן הזהב, שהיה באולם.

הקטירו הבזיכין,

והחלות מתחלקות לכהנים.

חל יום כיפורים להיות בשבת - החלות מתחלקות לערב.

חל להיות בערב שבת - שעיר של יום הכפורים נאכל לערב,

והבבליים - אוכלין אותו נשהוא חי,

מפני שדעתן יפה.

גמרא

תניא:

"רבי יוסי אומר:

אפילו סילק את הישנה שחרית, וסידר את החדשה ערבית - אין בכך בלום.

אלא מה אני מקיים: "לפני תמיד"?

שלא ילין שלחן בלא לחם".

21. צט, ב - ק, א

רפ"י

מדבריו של רבי יוסי. דאמר משום דעמד הישן שחרית מעט בשלחן והחדש ערבית מעט קרי ליה תמיד שמע מינה אפי' לא שנה אדם אלא פרק אחד וכו' : אסור לאומר. שלא יאמר בקרית שמע סגי ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה :

מצוה לאומר כו'. דסבר משום קרית שמע נוטל שכר גדול כזה כי אז תצליח את דרכיך אם היה עוסק כל היום כ"ש ששכרו גדול ומרגיל את בניו לתלמוד תורה. ל"א סברי הנך רבנן דמצי פטרי נפשייהו בקרית שמע ויתבי כולי יומא וגרסי שמע מינה שכר גדול יש :

צא ובדוק כו'. דבר שלא יהא בעולם :

ופליגא. הא דר' ישמעאל דאמר חובה ללמוד כל היום :

כל כך חביבין כו' לא ימוש. הבטיחו שלא תשתכח תורתו ממנו :

לא יהיו עליך חובה. כאדם שיש לו חוב ואומר מתי אפרענו ואיפטר כך לא יאמר אדם אשנה פרק אחד ואיפטר שאי אתה רשאי לפטור עצמך מהן : הסתת אדם אינה אלא לרעה כמו (דברים יג) כי יסיתך אחיך בן אמך וגו' :

ואף הסינתך. הקב"ה ללמוד תורה כדי לינצל מגיהנם :

שפיה צר. ולמה פיה צר שיהא עשנה צבור בתוכה ולא יצא חוץ כדי שידונו רשעים באש ובעשן :

העמיק. הרחיב כיון שבא לעומק מיד מרחיב ובגיהנם משתעי דרישיה דקרא כי ערוך מאתמול תפתח :

למלך לא הוכנה. לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא יהא נידון בה. מלך קרי לתלמיד חכם דכתיב (משלי ח) בי מלכים ימלוכו :

שמה תאמר זהו שכרה של תורה. שמצלת מגיהנם אבל שכר אחר אין לה :

["רבי יוסי אומר :

אפילו סילק את הישנה שחרית, וסידר את החדשה ערבית - אין בך כלום. אלא מה אני מקיים: "לפני תמיד" ? שלא ילין שלחו בלא לחס"].

אמר רבי אמי :

מדבריו של רבי יוסי נלמוד :

אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית, ופרק אחד ערבית - קיים מצות "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו" ⁷¹⁷ (יהושע א, ח).

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי :

אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים: "לא ימוש" (יהושע א, ח). ודבר זה אסור לאומר בפני עמי הארץ.

ורבא אומר :

מצוה לאומר בפני עמי הארץ.

שאל בן דמה בן אחותו של רבי ישמעאל את רבי ישמעאל :

כגון אני שלמדתי כל התורה כולה - מהו ללמוד חכמת יונית ?

קרא עליי המקרא הזה: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, ולמוד בה חכמת יונית.

ופליגא דרבי שמואל בר נחמני,

דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן :

פסוק זה: אינו לא חובה,

ולא מצוה,

אלא ברכה,

ראה הקדוש ברוך הוא את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר,

שנאמר: "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהל" ⁷¹⁸ (שמות לג, יא).

אמר לו הקדוש ברוך הוא:

יהושע, כל כך חביבין עליך דברי תורה: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו" (יהו' א, ח).

תנא רבי רבי ישמעאל :

"דברי תורה - לא יהו עליך חובה,

ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן".

אמר חזקיה :

מאי דכתיב: "ואף הסינתך מפי צר רחב לא מוצק תחתיה" ⁷¹⁹ (איוב לו, טז) ?

בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם,

מדת בשר ודם - אדם מסית את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה,

והקדוש ברוך הוא - מסית את האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים,

שנאמר: "ואף הסינתך מפי צר" מגיהנם,

שפיה צר שעשנה צבור בתוכה,

ושמא תאמר: כלשם שפיה צר, כך כולה צרה?

תלמוד לומר: "העמיק הרחיב" ⁷²⁰ (ישעיה ל, ג).

ושמא תאמר: למלך לא הוכנה?

תלמוד לומר: "גם היא למלך הוכן" (ישעיה ל, ג).

ושמא תאמר: אין בה עצים?

תלמוד לומר: "מדרתה אש ועצים הרבה" (ישעיה ל, ג).

ושמא תאמר: זה הוא שכרה?

תלמוד לומר: "ונחת שולחנה מלא דשן" (איוב לו, טז).

קא

⁷¹⁷ לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשימור לעשות ככל הכתוב בו מי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל
⁷¹⁸ ודבר יהוה אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהל
⁷¹⁹ ואף הסינתך מפי צר רחב לא מוצק תחתיה ונחת שולחנה מלא דשן
⁷²⁰ מי ערוך מאתמול תפתח גם היא למלך הוכן העמיק הרחיב מדרתה אש ועצים הרבה נשמות יהוה פנהל גפרית בערה בה

רש"י

ומתוך ששונאין חכמי ארץ
 ישראל את הבבליים. קורין את
 האלכסנדריים שעושין מנהג
 רעבתנות על שם בבליים:
 אלכסנדריים. של מצרים:
 משפחת רבי יהודה מבבל היתה
 לפיכך שמח בדברי ר' יוסי:

22. ק, א

"חל יום הַפְּפוּרִים לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת - הַחֲלוֹת מִתְחַלְּקוֹת לְעֶרֶב.
 חל לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת - שְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַפְּפוּרִים נֶאֱכַל לְעֶרֶב,
 וְהַבְּבָלִיִּים - אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי, מִפְּנֵי שְׂדַעְתָּן יִפְּהוּ."

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 לא בבליים הם, אלא אלכסנדריים הם,
 ומתוך ששונאין את בבליים קורין אותם על שם בבליים.

תניא נמי הכי:

"רבי יוסי אומר:

לא בבליים הם, אלא אלכסנדריים הם,
 ומתוך ששונאין את בבליים קוראין אותן על שם בבליים.

אמר לו רבי יהודה:

תנום דעתך שהנחת דעתי".

23. ק, א-ב

רש"י

מתני'

פסול. דמחוסר זמן הוא שלא היה על השלחן אלא ששה ימים והכא אי אפשר לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה דכיון דלחם נסדר כדינו בשבת קידשו שלחן ושוב אין יכול להשהותן אלא עד שבת ראשונה דמיפסיל בלינה (הואיל ולן הלחם בלא בזיכין):

משום פיגול. אם הקטירן על מנת לאכול מן הלחם למחר אינו פיגול שלא קרב המתיר כמצותו:

ולא משום נותר. שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה:

וטמא. האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמר בהקומץ (רבה) (לעיל דף כה:). הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה וזה לא ניתר לטהורים מעולם דבזיכין הוו מתירין ידיה ולא קרבו כהילכתן:

לאחר שבת. למחר: **יניחנו לשבת הבאה.** ויעמוד שבועיים על השולחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדשו עד השבת הילכך לא מיפסל בלינה למוצאי שבת:

גמ'

זמן השחיטה. אם האיר היום לשחוט את התמיד:

ברקאי. האיר היום כמו (תהלים צז) האירו ברקיו תבל:

מתתיא בן שמואל. היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (דף ז:). שהיה ממונה על הפייסות והיינו פייסות שמפייסין כשהאיר היום מי שוחט ומי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן שחיטה אומר לאותו שעל הגג אמור אם האיר פני כל המזרח והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי נמצא שלפיכך היה אומר עד שבחרון ביום הכפורים כדי להזכיר ישיני חברון:

ולמה הוצרכו לכך. לעלות לגג ולראות אם האיר היום:

ודימו. סבורים היו: **והוציאו לבית השריפה.** שפסול היה לפי שנשחט בלילה דכתיב (ויקרא ט) ביום זבחכם ביום בעי לזבח:

והורידו כ"ג כו'. מפרש בסדר יומא בפרק שלישי (דף כט.) היכא קאי:

מיסדך רגליו. גדולים שהלך לבית הכסא:

לא זו בלבד. תמיד שנשחט בלילה יוצא לבית השריפה:

אלא אפילו עולת העוף ומנחה. דלאו קרבן חשוב הוא דאין באין בציבור אם נעשו בלילה יצאו לבית השריפה:

מקדשין. וזה שקמץ ונתן קומץ בכלי אע"ג דלילה לאו זמן קידוש הוא מקדש ליה כלי ושוב אי אפשר לערבו בשירים ולחזור ולקמץ שכבר נתקדש זה לשם קומץ:

כל הקרב ביום. כגון סתם קרבנות:

קדוש ביום. שאם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו:

בלילה. כגון מנחת נסכים:

וקומץ קרב ביממא. מביום צוותו:

מתניתין

סידר את הלחם בשבת,

ואת הבזיכין לאחר השבת,

והקטיר את הבזיכין בשבת - פסול.

אין חייבין עליהן משום: פיגול,

נותר,

וטמא.

סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת,

והקטיר את הבזיכין לאחר השבת - פסולה.

ואין חייבין עליהן משום: פיגול,

נותר,

וטמא.

סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת,

והקטיר את הבזיכין בשבת - פסולה.

ביצד יעשה?

יניחנה לשבת הבאה,

שאפילו היא על השולחן ימים רבים - אין בכך כלום.

גמרא

תנן התם:

"אמר להם הממונה: צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה,

אם הגיע - הרוּאָה אומר ברקאי.

מתתיא בן שמואל אומר:

האיר פני כל המזרח עד שבחברון?

והוא אומר: הן.

ולמה הוצרכו לכך?

שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח,

שחטו את התמיד,

והוציאוהו לבית השריפה.

והורידו בהן גדול לבית הטבילה.

זה הכלל היה במקדש:

כל המסיר את רגליו - טעון טבילה.

וכל המטיל מים - טעון קדוש ידיים ורגלים" (יומא כה.).

תני אבוה דרבי אבין:

"לא זו בלבד,

אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה,

ומנחה שננקמה בלילה - תצא לבית השריפה".

בשלמא עולת העוף - משום דלא אפשר לאהדורה,

אלא מנחה - אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה, וקמץ ביממא!

הוא תני לה, והוא אמר לה:

כלי שרת מקדשין שלא בזמן.

מיתבי:

"כל הקרב ביום - קדוש ביום.

בלילה - קדוש בלילה.

בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה".

"כל הקרב ביום קדוש ביום" - ביום - אין,

בלילה - לא!

אינו קדוש - ליקרב,
אבל קדוש - ליפסל.

מותיב רבי זירא:

"סידר את הלחם ואת הבזיבין אחר שבת, והקטיר את הבזיבין בשבת - פסולה.
ביצד יעשה?

יניחנה לשבת הבאה,

שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך פלוס".

ואי סלקא דעתך: כלי שרת מקדשין שלא בזמן⁷²¹ ליקדוש וליפסול!

אמר רבה:

מאן דקא מותיב - שפיר קא מותיב.

אבוה דרבי אבין נמי מתניתא קאמר,

קסבר: לילה אין מחוסר זמן,

הא ימים מחוסרין זמן.

ק,ב סוף סוף^א כפי מטי ליליא דבי שימשי ליקדוש וליפסול!

אמר רבא:

בשקדם וסילק.

מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר:

אפילו תימא: בשלא קדם וסילק,

כין דסידרו שלא כמצותו - נעשה כמי שסדרו הקוף.

רש"י

ליפסל. כגון בלינה ומחוסר כפורים וכגון הכא דתנו לא אפשר לאהדורי ונפסל במחוסר זמן:

ליקדוש. מאחד בשבת וכי מטי אידך דחד בשבת ליפסל בלינה למוצאי אחד בשבת שהרי שהה יותר משמנה ימים:

ואבוה דרבי אבא נמי מתני' קאמר. ולא מדעתיה דנפשיה היילכך ליכא למימר בדותא היא ומבעיא לן לתרוצינהו:

קסבר. תנא דר' אבין לילה אין מחוסר זמן דהלילה הולך אחר היום היילכך מקדש ליה כלי שרת לקומץ דזמנו הוא אלא שאין עבודת לילה כשירה:

[אבל ימים] מחוסר זמן. דימים הוי מחוסר זמן היילכך לחם הנסדר באחד בשבת לא מקדש ליה לאיפסולי דאכתי כמה ימים יש עד זמנו:

כי מטי ליליא דבי שימשי. של שבת ראשונה ליקדוש דהא אמרת לילה אין מחוסר זמן וליפסול בליל ששי [של שבת שני] בלינה שהרי עומד שם שמונה ימים שלימים:

בשקדם וסילקו. קודם בין השמשות של שבת ראשונה וסידר למחר:

שלא כמצותו. דסידרו בעודו מחוסר זמן:

נעשה כמי שסידרו הקוף. ואין שולחן מקדשו אפילו בזמנו אבל קומץ כמצותו חשיבא ליה דלילה אין מחוסר זמן:

⁷²¹ גירסת וילנא: (ליפסל)

24. ק, ב

רז"י

מתני'

לא פחות משני ימים. משנאפו:
 לג'. שאפאוס בערב שבת שאין
 אפיתן דוחה לא שבת ולא יו"ט:
 לתשעה. לשבת שניה:
 נאכלות לעשרה. שנאפה
 בחמישי בשבת:

שני ימים טובים של ר"ה. קודם
 לשבת נאפה בארבע ונאכלת
 לשבת שניה לאחד עשר ואי
 קשיא י"ב נינהו דהא אין
 נאכלות עד מוצאי שבת דאותו
 שבת הוי יום הכפורים הא לא
 קשיא דלענין אכילת קדשים
 לילה הולך אחר היום שעבר
 כדאמר באותו ואת בנו (חולין דף
 פג.) הילכך מיתקרי י"א:

ואין דוחה. אפיתן:
 את יום צום. חל יום הכפורים
 בערב שבת אין לחם הפנים נאפה
 בו:

גמ'

לדברי האומר. במסכת ביצה (דף
 ט.) מחלוקת:
 שמא ישהא. קרבנות כל השנה
 שיהא נודר ונודב ולא יקריבם עד
 הרגל ונמצא מכיין וממתין
 מלאכה עד המועד ועוד שמא
 יעבור בבל תאחר:
 וליכא שמא ישהא. שהרי אין
 יכול להקריבם אלא בו ביום:

מתניתין

שתי הלחם:

נאכלות - אין פחות משנים,
 ולא יותר על שלשה.

ביצד?

נאפות - מערב יום טוב,

נאכלות ביום טוב - לשנים,

חל יום טוב להיות אחר השבת - נאכלות לשלשה.

לחם הפנים:

נאכל - אין פחות מתשעה,

ולא יותר על אחד עשר.

ביצד?

נאפה - מערב שבת,

ונאכל - בשבת לתשעה.

חל יום טוב להיות ערב שבת - נאכל לעשרה.

שני ימים טובים של ראש השנה - נאכל לאחד עשר,

ואינו דוחה - לא את השבת,

ולא את יום טוב.

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן:

דוחה את יום טוב,

ואינו דוחה את יום צום.

גמרא

אמר רבינא:

לדברי האומר: "נדרים ונדבות - אין קריבין ביום טוב" -

לא תימא, מדאורייתא מיחזא חזו, ורבנן הוא דגזרו שלא ישהא.

אלא מדאורייתא נמי לא חזו,

דהא שתי הלחם דחובת היום הוא וליכא למימר שמא ישהא,

וקתני: "אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב".

הדרו עלך שתי הלחם